

**MİRASI REDDEDEN MİRASÇININ ALACAKLILARININ
KORUNMASI**

*The Safeguard of Creditors of
Disclaimer Heir*

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Şahan¹

ÖZET

Mirasçı, malvarlığı borcunu karşılamaya yetmemesine rağmen, alacaklılara zarar verme amacıyla mirası reddedebilir. Bu durumda mirasçının alacaklıları ve iflas idaresi mirasın reddini iptal ettirebilirler. Mirasın reddinin iptali davası asliye hukuk mahkemesinde açılır. İptal davası ret tarihinden itibaren altı ay içinde açılmalıdır. Mirasın reddinin iptaline karar verilirse, tereke resmen tasfiye edilir. Önce dava açan alacaklılara, daha sonra diğer alacaklılara ödeme yapılır. Geriye bir değer kalırsa, diğer mirasçılara verilir. Mirasın reddi geçersiz olursa veya düşerse, ret iptal edilmez. Reddin hükümsüzlüğünün tespiti istenir. Reddin hükümsüzlüğü, iptal olmadığı için, altı aylık süreye tabi değildir. Hükümsüzlüğe karar verilirse, resmen tasfiye de olmaz. Reddin hükümsüzlüğünü ilgili olan herkes talep edebilir.

Anahtar Kelimeler: Miras, Mirasın reddi, Reddin iptali, Alacaklıların korunması, Reddin hükümsüzlüğü

¹ Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
E-Posta: gokhansahan38@hotmail.com
Orcid: 0000-0002-2605-5857
Makale Geliş Tarihi: 28.02.2020
Makale Kabul Tarihi: 09.05.2020

ABSTRACT

Although the heir's assets are not enough to cover his debt, he can disclaim the inheritance in order to harm creditors. In this case, the heir's creditors and bankruptcy administration can cancel the disclaimer of the inheritance. The case of the disclaiming the inheritance is opened in the civil court of first instance. The annulment action must be filed within six months from the date of rejection. If the disclaimer of the inheritance is canceled, the heritage will be officially liquidated. Payments are made to creditors who sue first, and then to other creditors. If any value remains, it is given to other heirs. If the disclaim of the inheritance becomes null or falls, the disclaim is not canceled. It is requested to determine the nullity of disclaimer. The nullity of the disclaimer is not subject to a six-month period, as there is no cancellation. If the nullity is decided, there will be no official liquidation. Anyone concerned can request the nullity of the disclaimer.

Keywords: inheritance, disclaimer of an inheritance, annulment of disclaimer, safeguard of the creditors, nullity of disclaimer

GİRİŞ

Mirasbırakan öldüğünde, mirasçılar, TMK'nın 599. maddesi gereği kendiliğinden terekeyi kazanırlar. Türk miras hukukunda küllî halefiyet ilkesi gereği, mirasçılar iradesi dışında mirasbırakanın aktif ve pasiflerine sahip olmaktadır. Ancak mirasçı olmak istemeyen mirasçılara TMK'nın 605. ve devamı maddelerinde mirası reddedebilme imkânı tanınmıştır. Mirasçılar, mirası reddederek, mirasçılık sıfatlarını sona erdirebilirler. Böylece terekedeki aktiflere sahip olmayacakları gibi, borçlardan da sorumlu olmazlar. Mirasçı, mirası, terekenin borçlarının fazla olması sebebiyle reddedebileceği gibi, mirasbırakan ile arasındaki kötü ilişkiden dolayı da reddedebilir. Bununla birlikte mirasçı, kendi alacaklılarının miras payına başvurmalarını engellemek amacıyla da mirası reddedebilir. Bu sebeple mirasçının alacaklılarının korunması gerekmektedir.

Çalışma konumuz mirası reddeden mirasçının alacaklılarının korunmasıdır. Bu çerçevede mirasçı, alacaklılarına zarar verme amacıyla mirası redderse alacaklılar TMK'nın 617. maddesi gereği reddin iptalini sağlayabilirler. Ayrıca mirasın reddi işlemi geçersizse veya TMK'nın 610 maddesinin II. fıkrası

sındaki haller gereği düşerse, alacaklılar reddin hükümsüzlüğünün tespitini de talep edebilirler.

Çalışmamızda öncelikle mirasın reddi hakkında genel açıklamalarda bulunulmuştur. Daha sonra da mirasın reddinin iptali ve hükümsüzlüğü hususları incelenmiştir.

II. GENEL OLARAK MİRASIN REDDİ

A. Mirasın Reddinin Tanımı ve Çeşitleri

Türk hukukunda, bir kimse öldüğünde, bir kabul beyanına gerek olmaksızın, terekeye dâhil bütün malvarlığı yasal ve atanmış mirasçılara geçer. Buna göre mirasbırakanın malvarlığında yer alan bütün haklar ve borçlar ölüm anında kural olarak mirasçılara geçer. Bu husus TMK'nın 599. maddesinde "*Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar. Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynı haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar. Atanmış mirasçılar da mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanırlar.*" şeklinde açıkça ifade edilmiştir. Küllî halefiyet ilkesi olarak ifade edilen bu durumda, mirasçılar kendi iradeleri dışında mirasbırakanın malvarlığını, aktif ve pasifleri ile birlikte üzerine almak zorunda kalmaktadır. Mirasçılarının bu zorunluluktan dolayı güç durumda kalmaları için Kanun Koyucu tarafından mirası ret kurumu düzenlenmiştir².

Mirasın reddi TMK'nın 605. ve 618. maddelerinin arasında düzenlenmiştir. Mirasın reddi, küllî halefiyet yoluyla mirasbırakanın terekesi üzerinde kanunen hak sahibi olan mirasçının, mirasçılık sıfatını kabul etmeme imkânı sağlayan bir hukukî kurumdur³. Mirasın reddi, mirasçının ortaya koyabileceği

² Antalya, Gökhan; Miras Hukuku C. III, 4. Baskı, Ankara 2019, s. 425; Eren, Fikret/Yücer Aktürk, İpek; Türk Miras Hukuku, Ankara 2019, s. 503; Seozan, Rona/Engin, Baki İlkay; Miras Hukuku, 4. Bası, Ankara 2014, s. 565; Helvacı, İlhan; Mirasın Reddi, 2. Baskı, İstanbul 2014, s. 8; Hoşlan, Osman; Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettiğinden Hakkı, Yargıtay Dergisi, C. 18, S. 3, 1992, s. 318.

³ Kocayusufpaşaoğlu, Necip; Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1987, s. 600; Dural, Mustafa/Öz, Turgut; Türk Özel Hukuku, Miras Hukuku, C. IV, 13. Baskı, İstanbul 2019, s. 410; İşgüzar, Hasan/Demir, Mehmet/Yılmaz, Süleyman; Miras Hukuku, Ankara 2019, s. 146; İnan, Ali Naim/Ertas, Şeref/Albaş, Hakan, Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara 2019, s. 206; Eren/Yücer Aktürk, 503; Hoşlan, 318.

bir irade beyanı ile gerçekleşebilir. Bununla birlikte bazı durumlarda da mirasçı, herhangi bir irade beyanında bulunmadan kanun gereği miras reddedilmiş sayılır (TMK md. 605 f. II). Mirasçının iradesine dayanan redde *gerçek ret*, kanun gereği reddedilmiş sayılmaya ise *hükmî ret* denmektedir⁴.

1. Gerçek Ret

a. Genel Olarak

Yasal veya atanmış mirasçının, kendi iradesi ile mirasçılık sıfatını ortadan kaldıran bir beyanda bulunmasına mirasın gerçek reddi denir (TMK md. 605 f. I)⁵. Mirasçı bu hakkını mirasın ölümünden sonra kullanabilir. Mirasbırakanın sağlığında, mirasçı olmak istemeyen kişi mirastan feragat sözleşmesi yaparak, mirasçılık sıfatını sona erdirebilir⁶. Mirasın reddine ilişkin TMK'nın 605. maddesindeki hüküm emredici niteliktedir. Bu sebeple mirasın geçmesinden önce, mirasçıların bu haktan feragat etmeleri mümkün değildir⁷.

Mirasın reddinin gerçekleşebilmesi için, mirasçının bir irade beyanında bulunması gerekir. Bu irade beyanı tek taraflı varması gerekli bir irade beyanıdır. Mirasın reddi beyanı ile mirasçının, mirasçılık sıfatı sona erer. Bu sebeple mirasın reddi beyanı bozucu yenilik doğuran bir irade beyanıdır⁸. Mirasçı, mirası reddettikten sonra, yenilik doğuran haklar bir defa kullanılmakla tükendikleri için bu beyanından dönemez ve geri alamaz⁹.

⁴ Günay, Erhan; Mirasçıların Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması, Ankara 2019, s. 122; İnan/Ertas/Albaş, 506; Dural/Öz, 410; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 146; Kocayusufoşpaşaoğlu, 601; Helvacı, 9; Eren/Yücer Aktürk, 503.

⁵ İmre, Zahit/Erman, Hasan; Miras Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2015, s. 355; Günay, Erhan; Mirasın Reddi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 112, 2015, s. 45; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 146; İnan/Ertas/Albaş, 506; Eren/Yücer Aktürk, 503; Dural/Öz, 410; Antalya, 425.

⁶ Serozan/Engin, 566; Günay, Alacaklıların Korunması, 122; İmre/Erman, 355; Günay, Mirasın Reddi 46; Dural/Öz, 410-411; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 146; Antalya, 426; Eren/Yücer Aktürk, 504.

⁷ Eren/Yücer Aktürk, 503; Helvacı, 10; Serozan/Engin, 566.

⁸ Kılıçoğlu, Ahmet M.; Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara 2019, s. 296-297; Hatemi, Hüseyin; Miras Hukuku, 8. Bası, İstanbul 2018, s. 151; Kocayusufoşpaşaoğlu, 601; İnan/Ertas/Albaş, 507; Helvacı, 11; Dural/Öz, 411; İmre/Erman, 365; Antalya, 427; Eren/Yücer Aktürk, 504; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 146.

⁹ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 146; İnan/Ertas/Albaş, 507; Dural/Öz, 413; Kılıçoğlu, 297; Antalya, 429; Eren/Yücer Aktürk, 505; Serozan/Engin, 567; İmre/Erman, 367.

Mirasın reddi beyanı, özel bir şekilde tabi değildir. Yazılı veya sözlü olarak mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yöneltilmesi yeterlidir (TMK md. 609 f. I). Mahkeme, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder (TMK md. 609 f. III). Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir (TMK md. 609 f. IV). Mirasın reddi kayıtsız ve şartsız olmalıdır (TMK md. 609 f. II). Mirasçının mirası reddedebilmesi için herhangi bir gerekçe göstermesi gerekmez¹⁰.

Mirası reddeden mirasçının tam ehliyetli olması gerekir. Tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsiz vesayet altında ise, vasinin irade açıklamasının yanı sıra sulh hukuk veya asliye hukuk mahkemelerinin de izni gerekir (TMK md. 463 b. 5). Tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsiz küçük velayet altında olduğu için velisi onun adına mirası reddediyorsa ve menfaat çatışması varsa küçüğe kayyım atanmalıdır¹¹. Bununla birlikte, TMK'nın 265. maddesinin I. fıkrasına göre, mal ortaklığı rejiminde eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddedemez. Ancak diğer eşin rızasının alınması mümkün değilse veya haklı bir sebep yokken rıza göstermezse mirasçı eş, sulh hukuk mahkemesine başvurabilir (TMK md. 265 f. II). Mahkemenin vereceği karar, diğer eşin rızası yerine geçen bir karar olur.

Mirasın reddi, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı için, temsilci vasıtasıyla yapılabilir¹². Temsilcinin özel yetkiye sahip olması gerekir.

b. Mirasın Reddinde Süre

Mirasçı, mirası üç ay içinde reddetmelidir (TMK md. 606 f. I). Mirası ret beyanı, bozucu yenilik doğuran bir beyan niteliğinde olduğu için, bu süre hak düşürücü süredir. Bu sebeple bu süreye uyulup uyulmadığı hâkim tarafın-

¹⁰ Dural/Öz, 411.

¹¹ Serozan/Engin, 568; Kocayusufpaşaoğlu, 604; Dural/Öz, 412; Antalya, 428; Eren/Yücer Aktürk, 504

¹² Eren/Yücer Aktürk, 504; Kocayusufpaşaoğlu, 604; Günay, Mirasın Reddi, 45; Helvacı, 68; Antalya, 427; Serozan/Engin, 569; Dural/Öz, 411.

dan re'sen dikkate alınmalıdır¹³. Mirasın reddinde süreye uyulmuş olabilmesi için, ret beyanının üç ay içinde mahkemeye ulaşılmış olması gerekmektedir¹⁴.

Üç aylık süre kural olarak mirasbırakanın ölümü ile başlar. Ancak mirasçı, kendisinin mirasçı olduğunu ölüm tarihinden sonraki bir tarihte öğrenmişse, süre mirasbırakanın ölüm tarihinde değil, mirasçının öğrenme tarihinde başlar. Başka bir ifade ile üç aylık ret süresi, yasal mirasçılar için, miras bırakanın ölümünü ve kendilerinin mirasçı olduklarını öğrendikleri andan itibaren başlar¹⁵. Bu süre vasiyetname ile atanmış mirasçı için, vasiyetnamenin açılıp kendisine resmen bildirim yapılmasından itibaren başlar (TMK md. 606 f. II). Mirasçı, miras sözleşmesi ile atanmışsa sürenin ne zaman başlayacağı hususunda bir hüküm yoktur. Burada TMK'nın 606. maddesinin II. fıkrasının kıyasen uygulanması gerektiği ve sürenin mirasbırakanın ölümünün öğrenilmesi ile başlayacağı kabul edilmektedir¹⁶. Atanmış mirasçıda sözleşmenin bir nüshasının bulunacağı için, mirasçılık sıfatını daha sonra öğrenmesi gibi bir durum oluşmaz¹⁷. Ancak miras sözleşmesi ile üçüncü bir kişi mirasçı olarak atanmış ise, süre vasiyetname ile atanan mirasçıda olduğu gibidir. Üçüncü kişi lehine yapılan miras sözleşmesi, vasiyetname gibi açılır ve ilgiliye tebliğ edilir. Buna göre ret süresi de bu tebliğ tarihinden itibaren başlar¹⁸.

Koruma önlemi olarak terekenin yazılması söz konusu olduğunda, miras ret süresi, hem yasal hem de atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh mahkemesi tarafından kendilerine bildirilmesi ile başlar (TMK md. 607).

Miras ret için öngörülmuş süre hak düşürücü süredir. Mirasçılar bu süreyi geçirirse kural olarak, ret hakları düşer. Ancak TMK'nın 615. maddesine göre önemli sebeplerin varlığı halinde sulh hâkimi, mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabileceği gibi yeni bir süre de belirleyebilir. Kanunda öngörülen üç aylık sürede karar verme imkânının olmaması veya çok zor olması önemli sebep

¹³ Kılıçoğlu, 300; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 150; İmre/Erman, 363; Dural/Öz, 413; Serozan/Engin, 573; Eren/Yücer Aktürk, 508; Antalya, 433.

¹⁴ Dural/Öz, 413.

¹⁵ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 150-151; İnan/Ertaş/Albaş, 509; Dural/Öz, 414; Serozan/Engin, 573; Eren/Yücer Aktürk, 508; İmre/Erman, 363; Antalya, 433.

¹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, 609; Dural/Öz, 414; Eren/Yücer Aktürk, 509; Antalya, 433.

¹⁷ Dural/Öz, 414.

¹⁸ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 151; Dural/Öz, 414; Eren/Yücer Aktürk, 509; Antalya, 434.

olarak kabul edilebilir¹⁹. Mirasçının devamlı hasta olması, yerleşim yerinin yurt dışında bulunması, ayırt etme gücünü kaybetmiş olması ve henüz yasal temsilcisinin atanmamış olması gibi haller önemli sebeplere misal olarak verilebilir²⁰.

Mirasçı, mirası reddetmeden ölürse ret hakkı mirasçılara geçer (TMK md. 608 f. I). Bu mirasçılar için ret süresine ilişkin düzenleme TMK'nın 608. maddesinin II. fıkrasında şu şekildedir: *“Bu mirasçılar için ret süresi, kendilerinin mirasbırakanına mirasın geçtiğini öğrendikleri tarihten başlar. Ancak bu süre, kendilerinin mirasbırakanından geçen mirasın reddi için mirasçıya tanınan süre dolmadıkça sona ermez”*. Bu hükme göre, mirası reddetmeden ve ret süresi dolmadan ölen mirasçının yerine geçen mirasçılar, hem kendi mirasbırakanından kalan mirası, hem de kendi mirasbırakanları dolayısıyla kendilerine geçen mirası, kendi mirasbırakanlarının ölümünü ve kendi mirasçılıklarını öğrenmelerinden itibaren üç ay içinde reddedebilirler²¹. Başka bir ifade ile her iki mirasın ret süresi, kendi mirasbırakanlarından kalan mirasın ret süresi ile aynı olur. Ancak mirası reddetmeden ölen mirasçının yerine geçen mirasçı sadece, miras bırakanına ilk mirasbırakandan kalan mirası reddedecekse üç aylık süre, mirasın kendi mirasbırakanına geçtiğini öğrendiği tarihten itibaren başlar²².

Mirasın reddi ile miras, daha önce mirasçı olmayan bir kişiye geçerse, bu kişi için ret süresi, önceki mirasçı tarafından mirasın reddedildiğini öğrendiği tarihten itibaren başlar (TMK md. 608 f. III).

c. Mirası Ret Hakkının Düşmesi

Mirasçı yasal süresi içinde mirası reddetmezse, mirası kayıtsız ve şartsız kazanmış olur (TMK md. 610. f. I). Bununla birlikte, mirasçı ret süresi içinde mirası açıkça kabul etmesi halinde de, mirası kazanır ve ret hakkından feragat etmiş kabul edilir²³.

TMK'nın 610. maddesinin II. fıkrasına göre, mirasçı, ret süresi içerisinde mirasçı olarak tereke işlerine karışırsa, terekenin olağan yönetim işlemlerin-

¹⁹ Dural/Öz, 415; Eren/Yücer Aktürk, 509.

²⁰ İnan/Ertaş/Albaş, 510; Dural/Öz, 415; Eren/Yücer Aktürk, 509.

²¹ Antalya, 436; Dural/Öz, 415; Eren/Yücer Aktürk, 510.

²² Dural/Öz, 415; Eren/Yücer Aktürk, 510; Antalya, 436.

²³ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 149; Dural/Öz, 416; İnan/Ertaş/Albaş, 513; Eren/Yücer Aktürk, 510; İmre/Erman, 359; Antalya, 436.

den olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi gerekli olanın dışında işler yaparsa mirası ret hakkı düşer. Bununla birlikte, aynı hükme göre, mirasçı ret süresi dolmadan tereke mallarını gizler veya kendisine mal ederse, mirası reddedemez. Kanun koyucu bu gibi davranışlarda bulunmayı, mirasın örtülü kabulü olarak değerlendirmiş ve mirasçının ret hakkının düşeceğini kabul etmiştir²⁴. Yine bu gibi davranışlar özellikle tereke alacaklılarına karşı mirasın kabul edildiği yönünde izlenim oluşturacağından, daha sonra mirasçının mirası reddetmesi çelişkili bir davranış olacaktır. Bu durum dürüstlük kuralına aykırı olacağı gibi hakkın kötüye kullanılmasının özel bir halidir²⁵.

Mirasçının, zamanaşımı veya hak düşürücü sürelerin dolmasını engel olmak için dava açması veya icra takibi yapması, ret hakkını düşürmeyeceği TMK'nın 610. maddesinin III. fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Bu hükme göre terekenin korunması için yapılması gereken işleri yapmak, tereke işlerine karışma olarak değerlendirilmez. Buradaki amaç, mirasçının terekeyi korumak için, yapılması gereken işlemleri yapmasından kaçınmasını engellemektir²⁶.

2. Hükmi Ret

Hükmi ret, kanun koyucunun bazı hallerde, mirasçının bir irade beyanına gerek kalmaksızın mirasın reddedildiğini kabul etmesidir. TMK'nın 605. maddesinin II. fıkrasına göre, ölüm tarihinde mirasbırakanın borç ödemekten aczi açıkça belli veya bu durum resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır. Bu hükümle mirasın reddedilmiş olduğu bir karine olarak kabul edilmektedir. Ancak mirasçı, mirası bu haliyle kabul edebilir²⁷.

Mirasın reddedilmiş sayılabilmesi için iki şarttan birinin var olması gerekir. Bunlardan birincisi mirasbırakanın ölüm tarihinde borç ödemekten aczinin açıkça belli olmasıdır. Burada anlaşılması gereken, miras bırakanın borç ödemekten aczinin, en az miras bırakanın çevresi tarafından biliniyor olması-

²⁴ Serozan/Engin, 575; Kocayusufpaşaoğlu, 615; Günay, Mirasın Reddi, 49; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 149; Dural/Öz, 415; İmre/Erman, 360; Eren/Yücer Aktürk, 510; Antalya, 437.

²⁵ Eren/Yücer Aktürk, 511.

²⁶ Dural/Öz, 417; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 149; İmre/Erman, 360; Eren/Yücer Aktürk, 513.

²⁷ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 147; Dural/Öz, 419; İnan/Ertaş/Albaş, 512; Eren/Yücer Aktürk, 513; Serozan/Engin, 578; Antalya, 431.

dır²⁸. İkinci şart ise, mirasbırakanın borç ödemekten aczinin resmen tespit edilmiş olmasıdır. Borç ödemedi aczinin resmen tespitinden kasıt ise, mirasbırakan hakkında aciz belgesi alınması veya miras bırakanın iflasına karar verilmesidir²⁹.

B. Mirasın Reddinin Hüküm ve Sonuçları

Mirası reddeden mirasçının mirasçılık hak ve sıfatı, geçmişe etkili olarak sona erer³⁰. Mirası reddeden yasal mirasçı, mirasbırakandan önce ölmüş gibi kabul edilir (TMK md. 611 f. I). Mirası reddeden mirasçının miras payı, varsa altsoyuna, alt soyu yoksa, diğer mirasçılar geçer ve onların payı artar³¹.

Atanmış mirasçı, mirası reddederse, ona bırakılmış miras payı, mirasbırakanın yasal mirasçılara geçer³². Ancak mirasbırakan yaptığı ölüme bağlı tasarrufta aksine bir hüküm koyabilir (TMK md. 611 f. II). Mesela miras bırakan bir yedek mirasçı atamış ise, atanmış mirasçı mirası reddederse miras payı yasal mirasçılara değil, yedek mirasçıya geçer³³.

En yakın mirasçılarının tamamı mirası reddederse, tereke sulh mahkemesi tarafından iflas hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK md. 612 f. I). En yakın yasal mirasçılardan kasıt, mirasbırakan öldüğünde, ona en yakın ve ilk planda doğrudan mirasçı olanlardır³⁴. Yapılan tasfiye sonucunda arta kalan bir şey olursa, bu değerler mirası reddetmemiş gibi hak sahibi mirasçılar arasında paylaştırılır (TMK md. 612 f. II).

Miras bırakanın alt soyunun tamamı mirası reddederse, mirasbırakanın eşi sağsa, alt soyun miras payının tamamı eşe geçer (TMK md. 613). Burada bir

²⁸ İnan/Ertaş/Albaş, 512; Dural/Öz, 419; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 147; Eren/Yücer Aktürk, 513; Antalya, 431.

²⁹ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 148; Dural/Öz, 419; İnan/Ertaş/Albaş, 513; Eren/Yücer Aktürk, 513; Antalya, 431.

³⁰ Kılıçoğlu, 301; Eren/Yücer Aktürk, 513; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 153; Dural/Öz, 419; Antalya, 439-440.

³¹ Eren/Yücer Aktürk, 514; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 153; Kılıçoğlu, 301; Serozan/Engin, 580; Dural/Öz, 420.

³² Kılıçoğlu, 300; Eren/Yücer Aktürk, 514; Serozan/Engin, 580; Dural/Öz, 422; İşgüzar/Demir/Yılmaz, 154; Antalya, 440.

³³ Kocayusufpaşaoğlu, 631; Dural/Öz, 422; Serozan/Engin, 580.

³⁴ İşgüzar/Demir/Yılmaz, 154; Kılıçoğlu, 304; Eren/Yücer Aktürk, 514; Dural/Öz, 420.

zümrede hiçbir mirasçı bulunmaza, miras sonraki zümreye geçer kuralının istisnası söz konusudur³⁵. Bu hüküm mirasbırakan öldüğünde eşi hayatta ise uygulanır. Eş hayatta değilse, alt soyun tamamı mirası reddettiğinde, TMK'nın 612. maddesine göre en yakın mirasçılar mirası reddetmiş olacağından tereke, sulh mahkemesi tarafından iflas hükümlerine göre tasfiye edilir³⁶.

Mirasçı, kendisinden sonra gelecek mirasçıların kabul edip etmeyecekleri şartıyla mirası reddedebilir (TMK md. 614 f. I). Burada, mirasın reddi kayıtsız ve şartsız olmalıdır kuralının bir istisnası söz konudur³⁷. Miras bu şekilde reddedildiğinde, sulh hâkimi sonra gelen mirasçılara durumu bildirir. Sonra gelen mirasçılar, sulh hâkimi tarafından bir ay içinde mirası ret veya kabul konusunda karar vermeleri için davet edilir. Bir aylık süre içinde kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar (TMK md. 614 f. II). Bu durumda miras iflas hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye sonunda arta kalan değerler, ilk planda mirası reddeden önce gelen mirasçılara verilir (TMK md. 614 f. III).

III. MİRASI REDDEDEN MİRASÇININ ALACAKLILARININ KORUNMASI

A. Genel Olarak

Türk hukukunda miras bırakanın ölümü ile tereke, mirasçının iradesine bağlı olmaksızın mirasçılara geçer. Miras bırakanın ölümü ile birlikte, mirasbırakanın malvarlığında yer alan haklar ve borçlar mirasçıların olur. Bu şekilde mirasın kendisine geçmesini istemeyen mirasçılar için, TMK'nın 605. ve devamı maddelerinde mirasın reddi kurumu düzenlenmiştir. Mirasın reddi ile birlikte mirasçı, mirasçılık sıfatı sona ereceğinden, terekede yer alan hakları kazanamayacağı gibi, borçlardan da sorumlu olmaz.

Mirasçının mirası reddetmesinin çeşitli sebepleri olabilir. Mirasçı, mirasbırakanla veya diğer mirasçılarla arasındaki kötü ilişki, terekedeki borçlarının fazla olması, terekenin aktif veya pasifleri hakkında yeterli bilgi sahibi ol-

³⁵ Kılıçoğlu, 307; Eren/Yücer Aktürk, 514-515; Dural/Öz, 421.

³⁶ Dural/Öz, 422; Kılıçoğlu, 306.

³⁷ Dural/Öz, 422.

maması gibi sebeplerle mirası reddedebilir³⁸. Bununla birlikte mirasçı, kendi alacaklarına zarar verme amacı ile de mirası reddedebilir. Malvarlığı borcunu karşılamaya yetmeyen mirasçı, kendisine kalan değerler üzerinde alacaklılarının hak sahibi olmasını engellemek amacıyla mirası reddedebilir³⁹. Kanun koyucu böyle bir durumda mirasçının alacaklılarını korumak amacıyla TMK'nın 617. maddesinde mirasçının alacaklılarına, *mirasın reddinin iptalini* için dava açma hakkı tanımıştır. Ayrıca mirasçının alacaklıları, şayet mirasın reddi geçerli şekilde yapılmamışsa veya mirasın reddi düşmüşse, *mirasın reddinin hükümsüzlüğünün tespiti*ni de dava yolu ile talep edebilirler⁴⁰.

B. Mirasın Reddinin İptali

Mirasın reddinin iptali TMK'nın 617. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, malvarlığı borcunu karşılamaya yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar verme kastıyla mirası reddederse ve yeterli bir güvence göstermezse, alacaklıları veya iflas idaresi, mirasın reddini iptal ettirebilirler. Mirasın reddi, her mirasçının bir hakkıdır ve mirası reddedebilmek için mirasçı, bir gerekçe göstermek zorunda da değildir. Ancak, TMK'nın 2. maddesinde yer alan hakkın kötüye kullanılması yasağı, mirasın reddi için de geçerlidir. Kanun Koyucu, mirasçının bu hakkını kötüye kullanmasını engellemek için mirasın reddinin iptali kurumunu getirmiştir. TMK'nın 617. maddesindeki düzenleme, TMK'nın 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı kuralının özel bir şeklidir⁴¹.

Mirasın reddinin iptali, gerçek ret bakımından uygulanır. Mirasın reddinin iptalinin şartlarından biri mirasçının alacaklılarına zarar verme amacı ile

³⁸ Baygın, Cem; Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Ankara 2005, s. 131; Antalya, 425; Helvacı, 13.

³⁹ Kazancı Tuncer, İdil/Öcal Apaydın, Bahar; Mirasçılardan Alacaklılarını Koruyan Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, C. 2, 2015, s. 787; Günay, Mirasın Reddi, 52; Hoşlan, 318-319; Helvacı, 212; Günay, Alacaklıların Korunması, 115; Baygın, 132.

⁴⁰ Baygın, 133.

⁴¹ Şener, Esat; Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Yargıtay Dergisi, C. 3, S. 1, 1977, s. 115; İmre/Erman, 373; Baygın, 132; Hoşlan, 319-321; Y. 14. HD., T. 12.9.2013, E. 2013/9472, K. 2013/11401, "Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Hukuk düzeni bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını korumaz. (T.M.K.m 2.) Mirasçı alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse alacaklılar ret tarihinden itibaren altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler. (T.M.K.m. 617)", Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

hareket etmiş olmasıdır. Hükmi ret, kanun gereği olduğu için, mirasçının böyle bir amacının varlığından söz etmek mümkün değildir⁴². Ancak hükmi reddin şartları oluşmamış olmasına rağmen, yanlışlıkla terekenin borca batık olduğu tespit edilmişse, alacaklı buna itiraz edebilir. Özellikle mirasçı, yapılan yanlışlığı bilmesine rağmen, alacaklıların zarar verme kastıyla bu duruma itiraz etmemiş olabilir. Mirasçının bazı hileli davranışlarıyla veya yanlış yapılan hesaplamalarla hükmi reddin şartları oluşmadığı halde, hükmi ret kararı verilmişse, alacaklılar HMK'nun 375. maddesindeki şartların gerçekleştiği ölçüde, yargılamanın iadesini talep edebilir⁴³.

1. Mirasın Reddinin İptalinin Şartları

Mirasın reddinin iptali savası açılabilmesi için, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmemesi ve mirasçının alacaklılarına zarar verme amacıyla mirası reddetmiş olmalıdır. Bununla birlikte mirasçının güvence göstermemiş olması da gerekir

a. Mirası Reddeden Mirasçının Malvarlığının Borcuna Yetmemesi

Mirasçının alacaklılarının mirasın reddinin iptali talep edebilmeleri için, öncelikle mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmeyecek durumda olmalıdır. Başka bir ifade ile borçlu mirasçının aktiflerinin pasiflerini karşılayacak durumda olmaması gerekir⁴⁴. Mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamayacak durumda olması, mirası reddettiği tarihte söz konusu olmalıdır. Mirasın geçtiği tarihte, mirasçının ekonomik anlamda iyi durumda olmasına rağmen, ret süresi içinde ekonomik durumunun kötüleşme ihtimali vardır⁴⁵. Bundan dolayı, söz konusu şartın gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde, mirasın reddedildiği tarih esas alınmalıdır⁴⁶.

⁴² Şener, 119; Günay, Mirasın Reddi, 52; Helvacı, 213; Günay, Alacaklıların Korunması, 116; Baygın, 146.

⁴³ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 788; Günay, Alacaklıların Korunması, 116-117; Baygın, 146; Helvacı, 213.

⁴⁴ Hoşlan, 324; Günay, Mirasın Reddi, 52; İnan/Ertas/Albaş, 520; Baygın, 144; Helvacı, 215.

⁴⁵ İnan/Ertas/Albaş, 520; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 790; Baygın, 144; Helvacı, 215.

⁴⁶ Hoşlan, 324.

Mirasçının malvarlığının borcunu karşılamayacak durumda olduğunu, iptal davası açan alacaklılar ispat etmelidirler⁴⁷. Bu durumun ispat edilebilmesi için bir aciz belgesi veya iflas kararının bulunması şart değildir⁴⁸. Ancak alacaklının elinde bu tür ispat vasıtaları yoksa borçlunun malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediğini ispat etmesi hayli güçtür⁴⁹. Yargıtay bir kararında ispat açısından alacaklının aciz belgesi ibraz etmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁰. Alacaklı, mirasçının bazı ödememe protestolarına ve çeşitli icra takiplerine maruz kaldığını, ödeme taleplerini geri çevirdiğini ispat ederek mirasın reddinin iptalini isteyebilir⁵¹. Bunun yanı sıra alacaklı, alacaklının ödemelerini tatil etmesi veya borcunu ödememek için ortadan kaybolması gibi halleri de delil olarak kullanabilir⁵². Önemli olan mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediği hususunda hâkimde bir kanaat oluşturmaktır⁵³. Yüksek Mahkeme başka bir kararında da mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediğinin sabit olması gerektiğini, çok sayıda icra takibi bulunmasının, tek başına acze delil olmayacağına hükmetmiştir⁵⁴.

Mirasın reddinin iptalini, henüz vadesi gelmemiş veya şarta bağlı alacağı olan alacaklılar da talep edebilir. Bu durumda, malvarlığının borcu karşılamaya yetip yetmediğinin tespitinde, vadeye veya şartın gerçekleşeceği tarihe kadar mirasçı lehine muhtemel kazanılabilecek para, mal veya haklar varsa, dikkate alınmalıdır. Alacağın talep edilebileceği tarihte, ret tarihinden farklı olarak, borcu karşılamaya yetecek kadar bir değer kazanılma olasılığı varsa,

⁴⁷ Baygın, 144; Helvacı, 215.

⁴⁸ Şener, 118; Hoşlan, 324; Günay, Alacaklıların Korunması, 116; İmre/Erman, 374; Baygın, 144; İnan/Ertas/Albaş, 520; Helvacı, 215.

⁴⁹ Baygın, 144; Helvacı, 215.

⁵⁰ Y. 2. HD., T. 14.06.1994, E. 1994/4378, K. 1994/5927, "MK m. 557 (TMK m. 617) uyarınca davacı sıfatının kabulü için şart olan "davalının mevcudunun borcuna yetmediğini gösteren aciz vesikası" deliller arasında gösterilmemesine ve dayanılan icra dosyalarından da bu yönün anlaşılmaş olmasına, bu yolda başkaca bir belge de ibraz edilmemiş bulunmasına göre hüküm doğrudur.", Günay, Mirasın Reddi, 52.

⁵¹ Helvacı, 215.

⁵² Baygın, 145.

⁵³ İmre/Erman, 374; Baygın, 145; Helvacı, 216.

⁵⁴ Y. 8. HD., T. 19.12.2013, E. 2013/8704, K. 2013/19573, "Kötü niyetle retten söz edilebilmesi için reddeden mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediğinin sabit olması gerekir. Onun için herşeyden önce davalı durumunda bulunan mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığı hususu tespit edilmelidir. Hakkında çok sayıda icra takibi bulunması, tek başına acze delalet etmez.", Eren/Yücer Aktürk, 515.

iptal isteği kabul edilmemelidir⁵⁵. Hâkim, böyle bir karar verebilmesi için detaylı bir araştırma yapmalıdır. Mirasçının para, mal veya hak kazanacağı yönünde kuvvetli ihtimaller bulunmalıdır.

b. Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarına Zarar Verme Amacı Taşınması

Mirasın reddinin iptaline karar verilebilmesi için, mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmemesi şartı yanında, mirasçının alacaklılarına zarar vermek amacıyla hareket etmiş olması gerekir⁵⁶. Mirasçı, kendisine kalan malvarlığının aktifini iyi durumdayken, başka bir ifade ile kendisine terekeden ekonomik anlamda aktifini artıracak değerler geçecekken, kendi malvarlığı borca batık olmasına rağmen mirası reddederse, mirasçının alacaklılarına zarar verme amacıyla hareket ettiği kabul edilmektedir⁵⁷. Alacaklıların mirasın reddinin iptalini talep edebilmeleri için ret dolayısıyla zarara uğramış olmaları gerekmektedir. Miras reddedilmiş olmasaydı, miras paylaşımı sonucu, mirasçının payına düşen malvarlığı değerlerinden alacaklarının tamamını veya bir kısmını alabilme durumları varsa, mirası reddinin, alacaklıları zarara uğrattığı kabul edilmektedir⁵⁸.

Mirasçının mirası reddederken tek amacının alacaklılarına zarar verme olması şart değildir. Mirası reddederken, alacaklıların zarara uğrayabileceği bilincinde olması yeterlidir⁵⁹. Mirasçı, mirası reddederken, alacaklıların zarara uğrayacağını öngörerek doğrudan zarar verme kastıyla hareket edebilir. Bununla birlikte mirasçının doğrudan zarar verme kastı olmasa da zararı öngörmesine rağmen bu duruma razı olması da yeterlidir⁶⁰. Bu sebeple, mirasçı kendisiyle birlikte mirasçı olan kişilerin miras payını artırmak veya mirasın kendi mirasçılarına intikali için reddettiğini ya da alacaklılara zarara uğratma kastının olmadığını ileri sürerek reddin iptaline engel olamaz. Mirasçı, mirası reddederken meşru bir amacı olsa da, aynı zamanda alacaklılarının zarar uğramalarını göze almaktadır⁶¹. Yargıtay bir kararında⁶², davalı mirasçının, ret sebebi olarak, mi-

⁵⁵ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 790; Hoşlan, 324; Baygın, 145.

⁵⁶ Günay, Alacaklıların Korunması, 116; Helvacı, 216; Baygın, 145

⁵⁷ Hoşlan, 325; Helvacı, 216; Baygın, 145.

⁵⁸ Helvacı, 217; Baygın, 145.

⁵⁹ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 791; Helvacı, 216; Hoşlan, 325; Baygın, 145.

⁶⁰ Hoşlan, 325; Baygın, 146;

⁶¹ Helvacı, 216; Baygın, 146.

rasbırakanın edinme sebebinin ahlaka aykırı olmasını göstermiş olmasını, alacaklı açısından sonuç doğurmayacağına, reddin iptaline karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bu kararın isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Bu husus aşağıda değerlendirilmiştir.

Mirasın reddinin iptali için, mirasçının alacaklılara zarar verme amacıyla mirası reddetmiş olduğunun, reddin yararlanan mirasçılar tarafından biliniyor olup olmamasının veya bu mirasçılarla bir anlaşma yapmış olup olmamasının bir önemi yoktur⁶³.

Mirasın reddinin iptali için mirasçının alacaklılara zarar verme amacıyla hareket ettiğinin ve alacaklıların zarara uğradığının, alacaklı veya iflas idaresi tarafından ispat edilmesi gerekir⁶⁴. Alacaklıların veya iflas idaresinin, mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetecek durumda olmadığını bildiğini ve mirasbırakandan kalan miras payının borcun tamamını veya bir kısmını ödeme kabiliyeti olduğunu ispat etmelerinin yeterli olduğu kabul edilmektedir⁶⁵. Bu çerçevede reddeden mirasçının içinde bulunduğu ekonomik şartların ve reddedilen mirasın durumunun doğru tespit edilmesi gerekmektedir⁶⁶.

Kanun koyucu, mirasın reddinin iptali için, mirasçının malvarlığının borcuna yetmeyecek durumda olmasını tek başına yeterli görmemiştir. Açıkça mirasçının alacaklılarına zarar verme amacıyla hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu sebeple sadece mirasçının malvarlığının borcuna yetmeyecek durumda olmasının ve kendisine mirasbırakanından bir değer kalıp borcunu kısmen de ödeme ihtimali olmasına rağmen mirası reddetmiş olmasının her zaman tek başına reddin iptali için yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Az ya da çok mirasçının zarar verme amacı bulunmalıdır. Böyle bir amacının olup olmadığının da

⁶² Y. 2. HD., T. 5.6.2013, E. 2012/23145, K. 2013/15700, “*Davalı borçlunun mirası reddetme sebebi olarak gösterdiği mirasbırakanın edinme sebebinin ahlaka aykırılığı, alacaklısı bakımından sonuç doğurmayacağından; alacaklısına zarar vermek kastıyla mirası reddettiğinin ve bu suretle Türk Medeni Kanununun 617. maddesindeki reddin iptali davası açma koşullarının mevcut olduğu kabul edilmelidir. Davanın kabulü ile davalının mirası reddinin iptaline karar verilmesi gerekir.*”, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁶³ Hoşlan, 325; Baygın, 146.

⁶⁴ Günay, Mirasın Reddi, 52; Helvacı, 216-217; Hoşlan, 325; Günay, Alacaklıların Korunması, 119; Baygın, 146.

⁶⁵ Helvacı, 217; Baygın, 146.

⁶⁶ Baygın, 146.

iyi araştırılması gerekir. Yargıtay bir kararında⁶⁷, mirasın reddinin makul bir sebebe dayanmadığı gerekçesi ile reddin iptaline karar vermiştir. Bu karardan anlaşılıyor ki ret için makul bir sebep olursa, reddin iptaline karar verilmeyebilir. Mirasçının alacaklıları ile olan borç ilişkilerini hiç dikkate almaksızın, özellikle bazı şahsi sebeplerle mirası reddetmiş olması mümkündür. Bu durumda zarar verme amacının olup olmadığı doğru değerlendirilmelidir. Mesela mirasçı, tamamen inandığı değerler sebebiyle, başka bir ifade ile inancına uygun bir gelir olmadığını düşünerek, bu malvarlığı değerlerini kazanmak istemiyor hatta borcunu dahi bu malvarlığı ile ifa etmek istemiyor olabilir. Bu durum mirasçı açısından saygı duyulması gereken bir husus olduğu düşüncesindeyiz. Böyle bir yaklaşım Anayasa ile güvence altına alınan, AY'nın 24. maddesinde düzenlenmiş olan din ve vicdan hürriyetine uygundur. Burada mirasçının alacaklılarına zarar verme amacı olduğundan söz etmek mümkün değildir. Aksi durumda mirasçı, inançlarına aykırı davranmaya zorlanmış olur kanaatindeyiz. Kendisini küçükken terk etmiş ve hiç ilgilenmemiş babasından nefret ettiği için bir kişi mirası reddetmiş olabilir. Yine randevu evi işlettiği için hayattayken babası ile ilişkisini kesmiş biri, bu sebeple mirası reddetmiş olabilir. Aksinin kabulü halinde, mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediği her durumda reddin zarar verme amacı taşıdığı sonucu çıkar. Bu durumda da mirasçının alacaklılarına zarar verme amacıyla mirası reddetmiş olması şartının ayrıca ifade edilmesi gerek kalmazdı. Ayrıca, yukarıda belirttiğimiz şahsi sebeplerle mirası reddetmek isteyen bir kişi, sırf alacaklıları zarar uğramasın diye, mirası kabul etmek zorunda kalır. Bu sebeple mirasbırakanın edinme sebebinin ahlaka aykırılığı reddin gerekçesi olarak gösterilmiş olmasının Yargıtay tarafından dikkate alınmaması yerinde değildir. Malvarlığı alacaklarını karşılamaya yetmeyen mirasçı mirası reddettiğinde, alacaklılarına zarar verme amacının olduğu ayrıca ispat edilmelidir.

c. Mirası Reddeden Mirasçının Güvence Göstermemiş Olması

Mirasın reddinin iptali için, bir diğer şart da mirasçının yeterli güvence göstermemiş olmasıdır. Başka bir ifade ile mirasçı, alacaklılara yeterli teminat

⁶⁷ Y. 2. HD., E. 2009/931, K. 2010/6720, T. 6.4.2010, "Toplanan deliller ve dinlenen tanık beyanlarından, davalı mirasçının makul bir sebebe dayanmaksızın, alacaklılara zarar vermek amacıyla mirası reddettiği kanıtlanmıştır. Davalı mirasçı davacı alacaklıya yeterli bir güvence de vermemiştir. (TMK. md. 617/1) Açıklanan bu nedenlerle reddin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.", Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

gösterirse, mirasın reddinin iptaline karar verilmez⁶⁸. Mirasçının göstereceği teminat, aynı bir teminat olabileceği gibi şahsi teminatlarda olabilir. Mesela mirasçı bir taşınmazı veya taşınır rehine verebileceği gibi, borcu için kefil de bulabilir⁶⁹. Önemli olan verilen teminatın, ret dolayısıyla zarara uğrayacak alacaklıların zararını karşılayacak miktarda olmasıdır⁷⁰.

Teminatın kimin tarafından sağlandığı önemli değildir. Teminat, mirasçının kendisi tarafından sağlanabileceği gibi, üçüncü kişi tarafından da verilebilir⁷¹.

Kanunda teminatın verileceği süre ile ilgili bir düzenleme yer almamaktadır⁷². Teminat, mahkeme tarafından mirasın reddinin iptaline karar verilinceye kadar verilebilir. Böyle bir durumda iptal davası düşer⁷³. Bununla birlikte, mirasçı, mirasın reddinden önce de alacak için güvence vermiş olabilir. Bu durumda mirasın reddinin iptalinin şartları gerçekleşmediği için, reddin iptali dava edilemez. Dava edilmiş olsa dahi söz konusu dava reddedilmelidir⁷⁴. Bununla birlikte önceden verilen teminatlar, alacağı güvence altına alma konusunda zamanla yetersiz kalırsa, mirasın reddinin iptali mümkün olabilir⁷⁵. Mirasın reddinden önce verilen teminat, değer kaybetmişse, reddin iptalinin engellenebilmesi için teminatın yeterli düzeye çıkarılması gerekir⁷⁶. Mesela alacak için kefalet sözleşmesi yapılmışsa ve kefil süreç içerisinde ödeme gücünü kaybetmişse, yine de reddin iptalini istenebilir. Yine teminat olarak bir taşınmaz veya taşınır rehni verilmişse, söz konusu taşınmaz veya taşınır değer kaybetmesi dolayısıyla alacağı karşılayamaz duruma gelirse, mirasın reddinin iptali sağlanabilir⁷⁷. Bu durumda yukarıda da belirttiğimiz üzere, söz konusu teminatlar alacakları güvence altına alacak seviyeye getirilirse, reddin iptaline engel olur.

⁶⁸ İnan/Ertas/Albaş, 520; Günay, Mirasın Reddi, 52; Helvacı, 217; Baygın, 147; Günay, Alacaklıların Korunması, 116.

⁶⁹ Kılıçoğlu, 310; Helvacı, 217; Baygın, 147.

⁷⁰ Helvacı, 217-218; Hoşlan, 326; Kılıçoğlu, 310; Baygın, 147.

⁷¹ İnan/Ertas/Albaş, 520; Hoşlan, 326; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 791; Günay, Mirasın Reddi, 52; Helvacı, 218; Baygın, 147.

⁷² Helvacı, 218; Baygın, 147.

⁷³ Hoşlan, 326; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 791; Helvacı, 218; Baygın, 147.

⁷⁴ Hoşlan, 326; Helvacı, 218; Baygın, 147.

⁷⁵ Helvacı, 218; Baygın, 147.

⁷⁶ Baygın, 147.

⁷⁷ Baygın, 147.

Mirasın reddinin iptal edilmemesi için, verilecek teminatlar alacağı güvence altına alacak miktarda ve değerde olmalıdır. Teminatın iptal davası açan alacaklının veya alacaklıların alacaklarını güvence altına alacak miktarda olması yeterlidir. Çünkü iptal davası açamayan alacaklıların, bu yönde bir talebi olmadığı için, korunmasına da gerek yoktur⁷⁸. Buna göre iptal davası tek bir alacaklı tarafından açılmışsa o alacağın teminat alınması yeterlidir. Dava, iflas idaresi tarafından açılmışsa, masaya kayıtlı bütün alacakları güvence altına alacak değerde teminat verilmiş olması gerekir⁷⁹. Ancak teminat miktarı, reddedilen miras payı değeri kadar olması yeterlidir. Başka bir ifade ile verilecek teminat miktarı, reddedilen miras payı miktarı ile sınırlıdır⁸⁰.

2. Mirasın Reddinin İptali Davası

a. Genel Olarak

Kanun koyucu, mirasçının malvarlığı borcunu karşılamaya yetmeyen mirasçının alacaklıları zarara uğratmak amacıyla mirası reddetmiş olması halinde, alacaklılara bu reddi iptal ettirme hakkı tanımıştır.

Mirasın reddinin iptali, alacaklılar ve iflas idaresi tarafından açılacak iptal davası ile gerçekleştirilebilir⁸¹. Bu iptal davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir⁸². Çünkü sulh hukuk mahkemelerinin görev alanını düzenleyen HMK'nın 4. maddesinde mirasın reddinin iptali davası sayılmamıştır. HMK'nın 4. maddesinde sayılanlar dışındaki davalar asliye hukuk mahkemesinde görüleceğinden, mirasın reddinin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir⁸³. Bu husus Yargıtay kararlarında da açıkça ifade edilmiştir⁸⁴. Mahkemenin vereceği iptal kararı bütün terekeyi etkileyeceğinden ve res-

⁷⁸ Hoşlan, 326; Baygın, 147.

⁷⁹ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 791; Baygın, 147; Hoşlan, 326.

⁸⁰ Hoşlan, 327; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 791; Baygın, 147

⁸¹ Günay, Alacaklıların Korunması, 115; Hoşlan, 321; İmre/Erman, 375; Baygın, 132; Helvacı, 212.

⁸² İmre/Erman, 375; Günay, Alacaklıların Korunması, 118; Baygın, 132.

⁸³ Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel; Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019, s. 196; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2019, s. 61.

⁸⁴ Y. 2. HD., T. 13.10.2011, E. 2011/1085, K. 2011/15751, "Dava, TMK 617. maddesine dayalı mirasın reddinin iptali davasıdır. Kanunda özel hüküm bulunmadığı ve sulh hukuk mahkemelerinin görevini açıklayan 6100 s. HMK 4. Maddesinde gösterilen davaların dışındaki her

mi tasfiye gerçekleşeceğinden TMK'nın 589. maddesi kıyasen uygulanması gerektiğinden yetkili mahkeme ise mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir⁸⁵.

Mirasın reddinin iptali davası, yenilik doğuran bir davadır. Zira dava sonunda reddin iptali ile mirasın resmî tasfiyesine karar verilmektedir. Böylece yeni bir durum ortaya çıkmaktadır⁸⁶.

b. Mirasın Reddinin İptali Davasının Tarafları

ba. Davacılar

Mirasın reddinin iptali davasını, TMK'nın 617. maddesine göre mirasçının alacaklıları veya iflas idaresi açabilir.

baa. Mirasçının Alacaklıları

baaa. Genel Olarak

Mirasın reddinin iptalini, ret sebebiyle zarara uğramış veya uğraması kuvvetle muhtemel olan mirasçının alacaklıları dava edebilir⁸⁷. Mirasbırakanın alacaklıları tarafından bu dava açılmaz. Reddin iptali davasını, alacaklı mirasın reddinden önce doğmuş olan alacaklılar tarafından açılabilir. Alacağı reddin sonra doğan alacaklıların, ret dolayısıyla zarara uğradıklarını ileri sürmeleri mümkün değildir⁸⁸. Zira alacaklının alacağı doğduğu anda, ret sebebiyle miras payı borçlu mirasçının malvarlığından çoktan çıkmıştır⁸⁹. Başka bir ifade ile alacak mirasın reddinden sonra doğmuşsa, mirasçının henüz var olmayan bir alacaklıyı, zarara uğratma amacıyla hareket ettiği düşünülemez.

baab. Alacaklının Birden Fazla Olması Halinde

dava asliye hukuk mahkemesinde görülür. Mirasın reddinin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.", Günay, Alacaklıların Korunması, 118; Y. 2 HD, T. 21.10.2009, E. 2009/5078, K. 2009/17954; Y. 2. HD., T. 18.02.2013, E. 2013/10850, K. 2013/3904, Günay, Mirasın Reddi, 53.

⁸⁵ Günay, Alacaklıların Korunması, 118.

⁸⁶ Hoşlan, 322-323; Baygın, 132.

⁸⁷ Günay, Alacaklıların Korunması, 118; Baygın, 138; Helvacı, 220.

⁸⁸ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 788; Baygın, 139; Helvacı, 220.

⁸⁹ Baygın, 139-140; Helvacı, 221.

Mirasçının birden fazla alacaklısı varsa, bunlardan her biri tek başına dava açabileceği gibi, bir kısmı veya tamamı birlikte de dava açabilirler⁹⁰. Dava alacaklılardan biri tarafından açılmış olsa dahi, verilecek hüküm tüm alacaklılar için bağlayıcı olur. Ancak dava sonunda reddin iptaline karar verilirse, ödeme öncelikle davacı alacaklıya yapılacağından (TMK md. 617 f. III), dava açmış olmak, ödeme sırası bakımından önemlidir⁹¹.

baac. Alacağı Muaccel Olmamış Alacaklılar Bulunması Halinde

Dava açan alacaklının alacağının muaccel olması ve miktarının belirli olması gerekmez⁹². İptal davası açılabilmesi için alacaklının elinde kesinleşmiş bir ilam bulunması veya kesinleşmiş bir icra takibinin varlığı şart değildir⁹³. Mirasçı dava açan alacaklının, alacağını kabul etmezse, hâkim var olan delillere göre karar verir. Alacaklı alacağını kesin bir biçimde ispat etmek zorunda değildir. Alacaklının alacağın varlığı konusunda hâkimde kanaat uyandıracak delil sunması yeterlidir⁹⁴. HMK'nun 200. maddesine göre değeri belirli bir meblağ aşan hukuki işlemlerin senetle ispat edilmesi gerektiğinden, alacaklının bir senet, sözleşme veya en azından yazılı bir delil başlangıcı niteliğinde bir belge sunması gerekir. Tanık dinlenilmesi mümkün olan hallerde, böyle bir belge sunulmasa da, alacağın varlığını gösteren vakıalar ispat edilmelidir⁹⁵.

baad. Mirasın En Yakın Mirasçılar Tarafından Reddedilmiş Olması Halinde

Miras en yakın yasal mirasçılar tarafından reddedilirse, tereke, sulh hukuk mahkemesi tarafından iflas hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK md. 612 f. I). Tasfiye sonunda artakalan değerler, mirası reddetmemişler gibi, reddeden mirasçılara verilir (TMK md. 612 f. II). Böyle bir durumda tereke zaten resmen tasfiye edileceğinden, alacaklılar, tekrar dava açıp, reddi iptal ettirip resmi tasfiye gerçekleştiremezler. Tasfiye sonunda bir değer kalırsa, mirasçılara verilir ve

⁹⁰ İmre/Erman, 375; Hoşlan, 329; Günay, Alacaklıların Korunması, 118; İnan/Ertaş/Albaş, 520; Baygın, 139.

⁹¹ Hoşlan, 329; Baygın, 139.

⁹² Baygın, 139; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 789; Helvacı, 221.

⁹³ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 789; Baygın, 140.

⁹⁴ Baygın, 14; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 789.

⁹⁵ Baygın, 140.

alacaklı mirasçıya başvurabilir⁹⁶. Mirasçı, tasfiye artığı kalan payı reddetmesi halinde, burada artık külli değil, cüz'i halefiyet olduğundan, alacaklıların İİK'nın 280 maddesi çerçevesinde iptal davası açabilecekleri kabul edilmektedir⁹⁷.

Altsoyun tamamı mirası reddederse, mirasbırakanın eşi hayatta ise, bütün miras sağ kalan eşe kalır (TMK md. 613). Bu durumda mirası reddeden mirasçının alacaklıları TMK'nın 617. maddesine göre iptal davası açabilirler. Çünkü mirasın resmi tasfiyesi gibi bir durum söz konusu değildir. Miras, mirası reddetmeyen eşe kalmaktadır⁹⁸.

baae. Mirasçının, Kendisinden Sonra Gelecek Mirasçılarının Kabul Edip Etmeyecekleri Şartıyla Mirası Reddetmesi Halinde

Mirasçı, kendisinden sonra gelecek mirasçılarının kabul edip etmeyecekleri şartıyla mirası reddettiğinde, sulh hâkimi sonra gelen mirasçılarını durumu bildirir. Sonra gelen mirasçılar, sulh hâkimi tarafından bir ay içinde mirası ret veya kabul konusunda karar vermeleri için davet edilir. Bir aylık süre içinde kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar (TMK md. 614 f. II). Bu durumda miras iflas hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye sonunda arta kalan değerler, ilk planda mirası reddeden mirasçıdan önce gelen mirasçılara verilir (TMK md. 614 f. III). Böyle bir durumda resmi tasfiye yapılacağından, hem reddeden mirasçının alacaklıları hem de sonra gelen mirasçının alacaklıları TMK'nın 617. maddesi gereği iptal davası açamaz. Ancak sonra gelen mirasçılar bir ay için kabul ederlerse, ret gerçekleşmiş olduğundan reddeden mirasçının alacaklıları, TMK'nın 617. maddesi gereği iptal davası açabilirler⁹⁹.

baaf. Atanmış Mirasçılarının Reddetmiş Olması Halinde

Atanmış mirasçılarının tamamı mirası reddederse, TMK'nın 612. maddesi uygulanmaz. Zira böyle bir durumda, atanmış mirasçılarının payları en yakın ya-

⁹⁶ Baygın 138.

⁹⁷ Baygın, 139.

⁹⁸ Baygın, 139.

⁹⁹ Baygın, 139.

sal mirasçılara geçer. Burada da resmi tasfiye olmayacağından reddin iptali davası açılabilir¹⁰⁰.

bab. İflas İdaresi

Mirası reddeden mirasçı iflas etmiş ise, iflas idaresi de mirasın reddinin iptalini isteyebilir. İflas açılması ile birlikte, müflisin haczi kabil bütün malları ve iflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar iflas masasını oluşturur (İİK md. 184). İflas masası, iflas idaresi tarafından temsil edilir (İİK md. 226). İflas masasının idaresi ve tasfiyesi için gerekli bütün işlemleri iflas masası adına iflas idaresi yapar¹⁰¹. Bütün alacaklılar kendi aralarında anlaşsalar dahi, üçüncü kişilere karşı iflas masasını temsil edemezler. İflas masası ile ilgili davalar iflas idaresi tarafından açılır ve daha önce açılmış olan davalara da iflas idaresi devam eder¹⁰².

İflas idaresinin, mirasın reddinin iptali davasını açabilmesi için, iflasın mirasın reddinden önce veya reddin sonraki altı ay içinde açılmış olması gerekir¹⁰³. Mirasçının iflasın açılmasından sonra da mirası reddetme hakkı vardır. Bundan dolayı müflis durumunda olan mirasçı, iflasın açılmasından sonra, kendisine intikal eden mirası reddederse, iflas idaresi TMK'nın 617. maddesi çerçevesinde reddin iptalini dava edebilir¹⁰⁴. Çünkü söz konusu miras payı iflas dolayısıyla, iflas masasına girmesi gerekirken, mirası reddi dolayısıyla iflas masasına girmeyeceğinden, iflas masasının zararı söz konusu olur.

Mirasçı, iflasın açılmasından önce mirası reddederse, iflas idaresi iptal davasını, ret tarihinden itibaren altı ay içinde açması gerekir. İflas açılmadan önce, alacaklılardan biri reddin iptalini dava etmiş olsa dahi, iflasın açılmasından sonra dava hakkı iflas idaresine geçer¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Baygın, 139.

¹⁰¹ Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel; İcra ve İflas Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019, s. 504; Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin; İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2019, s. 596.

¹⁰² Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra ve İflas Hukuku, 504-505; Atalı/Ermenek/Erdoğan, 596-597.

¹⁰³ Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 789; Baygın, 142; Helvacı, 221-222.

¹⁰⁴ Baygın, 142.

¹⁰⁵ Baygın, 142.

İİK'nın 245. maddesinde yer alan, “Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı istiyen alacaklıya devrolunur. Hasıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artanı masaya yatırılır.” hükmü gereğince, iflas idaresi reddin iptalini dava etmeyip, iptal davası açma hakkını isteyen alacaklıya temlik edebilir¹⁰⁶.

bb. Davalılar

Mirasın reddinin iptali davasının kime karşı açılacağı hususunda Kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Doktrindeki hâkim fikre göre, iptal davası mirası reddeden mirasçıya karşı açılmalıdır¹⁰⁷.

Diğer bir görüşe göre ise¹⁰⁸, mirasın reddinden yararlanan ve reddeden mirasçının yerini alan mirasçılara açılması gerekir. Bu görüşü savunanlara göre, kanunda davalının kim olacağı konusunda açık bir hüküm bulunmadığından ve İİK'nın 280 maddesinde düzenlenen iptal davası ile benzerlik bulunduğundan, İİK'nın 282. maddesi kıyasen uygulanmalıdır. İİK'nın 282. maddesine göre, “İcra ve iflas Kanununun 11 inci babındaki iptal davaları borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçıları aleyhine açılır. Bunlardan başka, kötü niyet sahibi üçüncü şahıslar aleyhine de iptal davası açılabilir. İptal davası iyi niyetli üçüncü şahısların haklarını ihlal etmez”. Aynı görüşe göre, mirasın reddi bozucu yenilik doğuran hak niteliğinde olduğu için, ret beyanı geri alınamaz. Mirasçı retle birlikte, miras payı üzerindeki bütün haklarını kaybeder. Bundan dolayı iptal davasının ona karşı açılmasının bir anlamı yoktur. Çünkü üzerinde tasarruf yetkisi sona eren malvarlığı ile ilgili, mirasçıya karşı dava açılması anlamsızdır. Bununla birlikte, mirası reddeden mirasçının, davacı alacaklıya teminat göstermesinde bir menfaati olmadığı gibi, hiçbir sebebin de olmadığı ileri sürülmektedir. Dava sonunda resmi tasfiye gerçekleştirileceğinden, teminat gösterilmesi resmi tasfiyeyi engel olacağından, reddeden yararlanan mirasçıların menfaati vardır. Yine bu görüşü savunanlara göre, iptal davası sadece mirası reddeden mirasçıya karşı açılırsa, mirasın reddinden yararlanan mirasçılar paylaşma talebinde bulunarak ve tereke mallarını devrederek iptal davasının sonuçsuz kalma-

¹⁰⁶ Baygın, 142; Helvacı, 222.

¹⁰⁷ Serozan/Engin, 583; Şener, 118; Günay, Mirasın Reddi, 53; Hoşlan, 330; Günay, Alacaklıların Korunması, 119; İmre/Erman, 375; Helvacı, 225.

¹⁰⁸ Baygın, 43, dipnot 48'deki yazarlar ve Helvacı, 224, dipnot 576'daki yazar.

sını sağlayabilirler. Ancak dava mirasın reddinden yararlanan mirasçılara karşı açılırsa, davacı alacaklı onun aleyhine ihtiyatî tedbir kararı aldirarak, tereke mallarının devrini engelleyebilirler.

Mirasın reddinin iptali davasının davalısının, reddeden mirasçı olduğuna savunan yazarlardan biri, davalının reddeden yararlanan mirasçılar olduğunu savunan görüşü şu gerekçelerle eleştirmektedir¹⁰⁹: Mirasın reddi, tek taraflı bir hukuki işlemdir. Söz konusu ret beyanından diğer mirasçıların haberi olmayabilir. Mirasçı, diğer mirasçıların rızası olmasa dahi mirası reddedebilir. Bu sebeple, kendi dışında gelişen olaylardan habersiz olan bir kişinin davalı sıfatına sahip olması doğru değildir. Bununla birlikte diğer mirasçılar, reddeden mirasçının kişisel borçlar hakkında bilgi sahibi olmama ihtimali olduğundan, hiçbir savunma imkânına sahip olmayabilir. Bu konuda savunma imkânına reddeden mirasçı sahiptir. Mirasın reddi beyanının geri alınamaması ve mirasçılık sıfatının sona ermesi iptal davasına engel değildir. Çünkü zaten dava sonucunda resmi tasfiyeye karar verilecek ve reddeden mirasçının tasfiye payı öncelikle alacaklılara, geriye bir şey kalırsa da diğer mirasçılara ait olacaktır. Bu durumda göstermektedir ki retle birlikte mirasçılık sıfatının sona ermesi hususunda bir değişiklik olmayacaktır. Reddin iptalini engellemek için teminat gösterilmesinde sadece reddeden yararlanan mirasçıların menfaati yoktur. Redden yararlanmasına rağmen, diğer mirasçılar da resmi tasfiye istememeleri sebebiyle teminat gösterebilirler. Yani sadece reddeden mirasçının teminat göstermesinde menfaati olmadığı gerekçesi ile davalı sıfatına sahip olmayacağı belirtmek yerinde değildir. Bununla birlikte, reddeden mirasçıya karşı dava açılması halinde ihtiyatî tedbir kararı alınmasına da bir engel olmadığı ileri sürülmektedir¹¹⁰.

Doktrindeki bir başka görüşe göre¹¹¹, İİK'nın 282 maddesindeki hükme paralel olarak, davanın hem reddeden mirasçı, hem de reddeden yararlanan mirasçıların aleyhine açılması gerekir. Bu görüşe göre, eski Medeni Kanununda düzenlenmiş olan üç aylık sürenin altı aya çıkarılmasının gerekçesinden¹¹² davanın

¹⁰⁹ Helvacı, 224-225.

¹¹⁰ Helvacı, 225.

¹¹¹ Antalya, 443; Baygın, 144.

¹¹² TMK'nın 671. maddesinin gerekçesi: "Maddenin birinci fıkrasındaki reddin iptali davası için öngörülen üç aylık süre, kaynak Kanunda olduğu gibi altı aya çıkarılmıştır. Çünkü ret hâlinde, alacaklıların reddinden kişinin yerine geçen mirasçıları saptamaları ve gerekli güvencenin verilip verilmeyeceğini araşturmaları uzun zaman alabilecek ve yürürlükteki metinde öngörülen üç aylık süre de buna yeterli olamayacaktır."

reddeden yararlanan mirasçılara açılacağı sonucu çıkmaktadır. Söz konusu görüşe göre, mirasçı iflas etmişse, iptal davasının ona karşı açılmasına imkân olmadığı gibi gerek de yoktur. Bu durumda iflas idaresi, iptal davasını reddeden yararlanan mirasçılara karşı açması yeterlidir¹¹³.

Kanaatimizce de, iptal davasının hem reddeden mirasçı hem de reddeden yararlanan mirasçılara karşı açılmalıdır. Zira dava sonunda resmi tasfiyeye karar verileceğinden, bu durumda tereke üzerinde hak sahibi olan diğer mirasçıları da etkileyeceğinden, bu kişilerin de davaya dâhil olması gerekir. İptali istenen işlemi de, mirası reddeden mirasçı gerçekleştirdiğine göre dava ona karşı da açılmalıdır. Bununla birlikte TMK'nın 617. maddesinin gerekçesinde reddeden mirasçının yerine geçenlerin tespitinin uzun süreceği belirtildiğine göre, onlara karşı dava açılacağı istenildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ret sebebinin zarar verme amacı taşımadığını da reddeden mirasçı ispatlayacağı için onun da davalı olması gerekmektedir. İİK'nın 282. maddesinde hükmün kıyasen uygulanması halinde de aynı sonuç ortaya çıkar.

c. Mirasın Reddinin İptali Davasında Süre

Mirasın reddinin iptali için TMK'nın 617. maddesinde altı aylık bir süre öngörülmüştür. Önceki Medeni Kanunun 557. maddesinde iptal davası için üç aylık bir süre düzenlenmişti. TMK'nın 617. maddesinin gerekçesinde, mirasın reddi halinde, reddeden kişinin yerine geçen mirasçıları tespit etmeleri ve gerekli güvencenin verilip verilmeyeceği araştırmaları uzun zaman alabileceğinden üç aylık sürenin yeterli olamayacağı sebebiyle sürenin altı aya çıkarıldığı belirtilmiştir¹¹⁴.

Önceki Medeni Kanunda üç aylık sürenin ne zaman başlayacağı konusunda da bir açıklık bulunmamaktaydı. TMK'nın 617. maddesinde açıkça bu sürenin, mirasın ret tarihinden itibaren başlayacağı belirtilmiş ve belirsizlik ortadan kaldırılmıştır. Mirasın ret tarihinden kasıt, ret beyanının sulh hukuk mahkemesine ulaştığı tarihtir¹¹⁵. Altı aylık sürenin, ret tarihinden itibaren başlayacağı-

<http://ilhanhelvaciturkmedenikanunu.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-617>.

¹¹³ Baygın, 144.

¹¹⁴ <http://ilhanhelvaciturkmedenikanunu.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-617>.

¹¹⁵ Y. 2. HD., T. 28.3.2013, E. 2012/16526, K. 2013/8654, "Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse, alacaklıları veya iflas idare-

nın isabetli olduğunu savunanlara göre¹¹⁶, Medeni Kanunumuzun sistemi reddin alacaklılar tarafından derhal öğrenilmesine imkân tanımaktadır. Çünkü ret beyanının geçerli olabilmesi için mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yöneltilmesi, hâkim tarafından tutanağa geçirilerek mahkemenin esas defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Bu sistem sayesinde hem mirasbırakanın alacaklılarının hem de mirasçının alacaklılarının mirasın reddedilip reddedilmediğini, sulh hukuk mahkemesine başvurarak öğrenebilecekleri ileri sürmektedirler. Bu görüşe göre ve kanun hükmüne göre mirasçının alacaklılarının reddi ne zaman öğrenmelerinin bir önemi yoktur. Süre ret tarihinden itibaren başlar.

Altı aylık sürenin ret tarihinde başlamasına ilişkin hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesi ile iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Anayasa Mahkemesi, "İtiraz konusu kuralda, mirasın reddinin iptali davası açabilmek için alacaklılara altı aylık süre sınırlaması getirilmekle birlikte, "ret tarihi" bu sürenin başlangıcı olarak belirlenmiştir. İtiraz konusu kuralda düzenlenen "ret tarihi" mirasın ret beyanının sulh hâkimine ulaştığı tarih olup 4721 sayılı Kanuncun sistemi, reddin alacaklılar tarafından derhal öğrenilebilmesine imkân tanımaktadır. Zira, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine yöneltilen ret beyanı hâkim tarafından tutanakla tespit edilerek, ret özel kütüğüne tescil edilecektir. Mirasçının alacaklıları, mirasın reddedilip reddedilmediğini mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesi nezdinde yapacakları girişim ile öğrenme imkânına her zaman sahiptirler. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralda belirlenen altı aylık süre, alacaklıların mirasın reddedilip reddedilmediğini, reddedilmiş ise borçlu mirasçı tarafından yeterli güvence verilip verilmediğini araştırabilmeleri ve dava açma haklarını kullanabilmeleri için ölçülü olduğu gibi, reddin iptali davasının süresinin başlangıcının ret tarihi olarak belirlenmesi, borçlu dışındaki diğer mirasçıların terekeye bir an önce kavuşmasını ve

si, kendilerine yeterli güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler (T.M.K.m.617/1). Altı aylık süre hak düşürücü nitelikte olup, yasal düzenlemeye göre ret tarihinden başlamaktadır. Mirasçı tarafından süresi içinde yapılan mirasın kayıtsız şartsız reddine dair yazılı veya sözlü beyan, sulh hakimi tarafından tutanakla tespit edilmekle, sulh mahkemesine ulaştığı andan itibaren sonuç doğurur ve mirasın açıldığı andan itibaren mirasçı, bu sıfatını kaybeder. Şu halde ret tarihi, sulh hakiminin karar tarihi değil, ret beyanının sulh hakimine ulaştığı tarihtir. Miras bırakan 13.3.2010 tarihinde vefat etmiş, yasal mirasçılardan davalı, 6.4.2010 tarihinde sulh mahkemesine verdiği dilekçeyle mirasın kayıtsız şartsız reddettiğini bildirmiştir. Bu beyan sulh hakimi tarafından tutanakla tespit edilmekle, beyan tarihinden itibaren sonuç doğurmuştur. Dava, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde açılmamış 26.10.2010 tarihinde açılmıştır. Hak düşürücü süre geçmiştir. O halde davanın bu sebeple reddi gerekirken, bu yön nazara alınmadan kabul kararı verilmesi doğru bulunmamıştır. ", Kazancı İçtihat bilgi Bankası.

¹¹⁶ Helvacı, 220; Baygın, 148-149

uzun süre dava tehdidi altında kalmasını önlemeye, reddeden mirasçının alacaklılarının korunması sağlamaya elverişli olup, itiraz konusu kuralın, hukuk devleti ilkesine ve hak arama hürriyetine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.”, gerekçesi ile iptal talebini reddetmiştir¹¹⁷.

Doktrindeki bir görüş¹¹⁸, mirasçının alacaklısının, mirasın ne zaman reddedildiğini bilmesi ve takip etmesi mümkün olmadığından, reddin iptal davasını ilişkin altı aylık süreyi kaçırabileceğini belirterek bu düzenlemeyi eleştirmektedir. Aynı görüş sürenin, reddin öğrenilmesinden itibaren başlamasının daha yerinde olacağını savunmaktadır.

Kanaatimizce de bu düzenleme yerinde değildir. Zira mirasçının alacaklısının, borçlu mirasçıya mirasın ne zaman kaldığını, mirasçının bunu ne zaman reddettiğini bilmesini ve takip etmesini beklemek mümkün değildir. Ret beyanı sadece sulh hukuk mahkemesine yöneltilmekte ve mahkemenin esas defterine kaydedilmektedir. Herhangi bir ilan veya bildirim yapılmamaktadır. Alacaklının kendi dışında gelişen ve ilan veya bildirim yapılmayan bir hususta, sürenin ret tarihinden itibaren başlamasını kabul etmek, alacaklı açısından hakkaniyete aykırı bir durum yaratır. Dolayısıyla sürenin reddin öğrenilmesinden itibaren başlaması gerekir. Ancak hakkın kötüye kullanılmasını engellemek adına öğrenmeden itibaren altı ay ve herhalde ret tarihinden itibaren beş yıl olmak üzere, kısa ve uzun iki süre belirlenebilir. Tek süre olacağı ve bu sürenin ret tarihinden itibaren başladığı kabul edilecekse de sürenin daha uzun, mesela bir yıl olması gerektiği kanaatindeyiz.

Yargıtay bir kararında¹¹⁹, hasım gösterilmeksizin açılan mirasın reddinin tespitine ilişkin davada, isabetli olarak, alacaklıların hasım gösterilmemesi

¹¹⁷ AYM, T. 27.03.2014, E. 2013/148, K. 2014/62, Kazancı Bilişim Otomasyon.

¹¹⁸ Kılıçoğlu, 311.

¹¹⁹ 17. HD., T. 17.9.2013, E. 2013/6139, K. 2013/12389, “Davacılar tarafından hasım gösterilmeksizin açılan mirasın reddi davasında Denizli 1. Sulh Hukuk mahkemesinin 2009/1129-1590 esas ve karar sayılı dosyası ile davacıların talebi kabul edilerek mirasçılık sıfatlarının olmadığı hüküm altına alınmıştır. Eldeki dosyada davalı olan alacaklı Güvence Hesabının ise bu dosyada taraf sıfatı yer almayıp, hüküm kendisine tebliğ edilmediğinden karara itiraz hakkı da tanınmamıştır. O halde mirasın reddine karar verilen dosya davacılar yönünden kesinleşmiş nitelikte bulunsa da, davalı yönünden şekli anlamda kesinleşmemiştir. Türk Medeni Kanununun 617. maddesinde “malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflas dairesi, kendilerine yeterli güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler,” hükmünü amirdir. O halde mirasın reddine ilişkin kararın davalıya tebliğ edilmediği hususu da nazara alınarak, davalıya mirasın reddinin iptali davası açmak için süre

sebebiyle, alacaklılara karar tebliğ edilmediği gerekçesi ile mirasın reddinin iptali davası açılabilmesi için süre verilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Reddin iptali için öngörülen altı aylık süre, hak düşürücü süredir¹²⁰. Bu sebeple altı aylık sürenin kesilmesi veya durması söz konusu olmaz. Bununla birlikte söz konusu süreye uyulup uyulmadığı hâkim tarafından re'sen dikkate alınması gerekir¹²¹.

3. Mirasın Reddinin İptali Davasında Şerh

Mirasın reddi sebebiyle, diğer mirasçılara geçen terekede bulunan taşınmazlar, bu mirasçılar tarafından, başkalarına devredilebilirler. Bu durumda reddin iptaline karar verilmiş olsa dahi, söz konusu taşınmazlar üzerinde hak iddia edilemeyebilir. Bu sebeple dava devam ederken, taşınmazların devrini engellemek için, taşınmazın maliki olan diğer mirasçılarının taşınmazlar üzerinde tasarruf yetkisi, TMK'nın 1010. maddesi gereği şerh konularak kısıtlanabilir¹²².

Doktrinde bir görüşe göre, mirasın reddinin iptali davasında verilecek olan şerh, TMK'nın 1010. maddesinin I. fıkrasının 1. bendinde yer alan çekişmeli hakların korunmasına ilişkin şerhtir¹²³. Bir başka görüşe göre ise¹²⁴, mirasın reddinin iptali davası, İİK'nın 277 ve devamı maddelerinde düzenlenen iptal davası ile nitelik itibari ile benzerlik göstermektedir. Bu sebeple iptal davası devam ederken, terekedeki malların kaçırılmasını önlemek için, İİK'nın 281. maddesinin II. fıkrası kıyasen uygulanarak, ihtiyatı haciz konulması daha elve-

verilmesi, dava açılması halinde o davada yapılacak yargılama neticesine göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile davacıların terekeden mal iktisap ettikleri ve borca batıklık iddiasının iyiniyetli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi isabetli olmuştur.", Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹²⁰ YHGK., T. 28.6.2006, E. 2006/2-464, K. 2006/471, "Malvarlığı borçlarını karşılamaya yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse, alacaklılar kendilerine yeterli güvence verilmediği takdirde, red tarihinden itibaren altı aylık süre içinde reddin iptali için dava açabilirler. Eldeki davada, red beyanı ile davanın açıldığı tarih arasında altı aylık hak düşürücü süre geçmiştir. Bu durumda davanın reddi gerekir.", Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹²¹ Helvacı, 219; Baygın, 149

¹²² Doğan, Murat; Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisi Kısıtlamasının Şerhi, Ankara 2004, s. 52; Ünal, Mehmet/Başpınar, Veysel; Şekli Eşya Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2017, s. 359; Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla; Tekinay Eşya Hukuku, C. I, 5. Bası, İstanbul 1989, s. 391.

¹²³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 391; Ünal/Başpınar, 359.

¹²⁴ Doğan, 52; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 789; Baygın, 141.

rişli olur. Bu durumda şerh TMK'nın 1010. maddesinin I. fıkrasının 1. bendine göre değil, ihtiyati hacze ilişkin hükmün 2. bendine göre verilir.

Kanaatimizce mirasın reddinin iptali davasında, terekedeki taşınmazların devrini engellemek için verilecek şerh, TMK'nın 1010. maddesinin I. fıkrasının 1. bendinde yer alan çekişmeli hakların korunmasına ilişkin şerhtir. İİK'nın 281. maddesinin II. fıkrası gereği ihtiyati haciz konulabilmesi için, davacı alacaklıların teminat göstermesi gerekmektedir. Bununla birlikte İİK'nın 257. maddesindeki şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu şerhin çekişmeli hakların şerhi olarak kabul edilmesi halinde, özel bir şart aranmaksızın ve herhangi bir teminat göstermeksizin, tasarruf yetkisini kısıtlayan şerh verilebilir. Şerh edilecek çekişmeli haklardan kasıt, aynı hak niteliğinde olmayan, ancak taşınmaz üzerinde aynı hak değişikliğine sebep olacak şahsi haklardır¹²⁵. Mirasın reddinin iptalinde de, verilecek karar terekeye dâhil taşınmaz üzerindeki aynı hak değişikliğine sebep olacağından, söz konusu şerh verilmelidir.

4. Mirasın Reddinin İptalinin Hüküm ve Sonuçları

Mirasın reddinin iptaline karar verildiğinde, miras resmen tasfiye edilir (TMK md. 617 f. II). Tasfiye sonucunda, reddeden mirasçının payına bir şey düşerse, önce iptal davası açan alacaklılara, daha sonra da diğer alacaklılara ödeme yapılır. Geriye bir değer kalırsa, reddeden yararlanan mirasçılara verilir (TMK md. 617 f. III).

a. Mirasın Resmen Tasfiyesi

Mirasın reddine karar verildiğinde, TMK'nın 617. maddesinin II. fıkrası gereği miras, resmen tasfiye edilir.

Doktrinde bir görüş¹²⁶, mirasın resmen tasfiyesine karar verilebilmesi için, kanunda bu konuda açık bir hüküm olmadığı gerekçesi ile alacaklının veya iflas idaresinin ayrıca talepte bulunması gerektiğini savunmaktadır.

Doktrinde baskın olan görüş ise¹²⁷, davacı alacaklılar veya iflas idaresinin ayrıca bir talebi olmasa dahi, hâkimin reddin iptali ile resmen tasfiyeye

¹²⁵ Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe; Eşya Hukuku, 19. Baskı, İstanbul 2016, s. 216; Ünal/Başpınar, 359; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altın, 390.

¹²⁶ Helvacı, 227, dipnot 583'teki yazarlar.

re'sen karar vermesi gerektiğini kabul etmektedir. Zira resmî tasfiye, kanun açık hükmüne göre, reddin iptaline ilişkin kararının vazgeçilmez ve zorunlu sonucudur¹²⁸. Söz konusu hükmün yeterince açık olduğu ve emredici nitelikte olduğu ileri sürülmektedir¹²⁹. Reddin iptali talebi, resmî tasfiye talebini de içerir. Bu görüşü savunan yazarlardan birine göre¹³⁰, bu yaklaşım mirasın reddinin geri alınamayacağı ilkesine de uygundur. Mirasın reddinin iptali ile resmî tasfiye yapılarak, reddeden mirasçının payına bir şey kalırsa önce alacaklılar tatmin edilir. Daha sonra bir şey kalırsa, reddeden mirasçıya değil, reddeden yararlanan diğer mirasçılara verilir. Ancak resmi tasfiyenin alacaklılar veya iflas idaresinin talebi ile gerçekleştirileceği kabul edilirse, onların bu yönde bir talebi olmazsa, yapılan ret açıklaması geri alınmış gibi bir durum ortaya çıkar. Bu da, mirasın reddinin geri alınamayacağı ilkesi ile bağdaşmaz¹³¹. Kanaatimizce de, reddin iptaline karar verildiğinde, hâkim re'sen resmî tasfiyeye de karar vermelidir. Kanunda “...resmen tasfiye edilir” ifadesi geçmektedir ki, bu hükmün emredici olduğunu göstermektedir. Resmen tasfiyenin taleple olabileceğinin kabul edilmesi halinde, böyle bir talep olmazsa, reddin iptal edilmesi halinde nasıl çözüm bulunacağı da belirsizdir. Resmî tasfiye, mirasın reddinin iptalinin zorunlu ve vazgeçilmez sonucudur.

Birden fazla mirasçı varken, bunlardan biri mirası reddetmiş olsa dahi, doktrindeki bir görüş tarafından TMK'nın 617. maddesinin açık hükmüne göre, bütün terekenin resmî tasfiyeye konu olacağı kabul edilmektedir¹³². Bu görüşe göre, Kanun koyucu, bu konuda bir ayırım yapmadığı için, başka mirasçılar bulursa dahi, terekenin tümü resmî tasfiyenin kapsamına girer¹³³. Söz konusu görüşü savunanlara göre, sadece reddeden mirasçının payının resmi tasfiyeye konu edilmesinin kanunî bir dayanağı yoktur. Terekenin tamamının resmi tasfiyeye tabi olması halinde, diğer mirasçıları koruyan imkânlar da vardır. Diğer mirasçılar, resmî tasfiye sonucunda zarar görme ihtimalleri varsa ve resmî tasfi-

¹²⁷ İnan/Ertaş/Albaş, 521; Serozan/Engin, 583; Kocayusufpaşaoğlu, 632; Hoşlan, 332; Günay, Mirasın Reddi, 63; İmre/Erman, 376; Günay, Alacaklıların Korunması, 221; Baygın, 149-150; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 792; Helvacı, 228.

¹²⁸ Helvacı, 228; Baygın, 149.

¹²⁹ Helvacı, 228.

¹³⁰ Helvacı, 228.

¹³¹ Helvacı, 228.

¹³² Kocayusufpaşaoğlu, 632; Kazancı Tuncer/Öcal Apaydın, 793; Hoşlan, 333; Helvacı, 226; Baygın, 151.

¹³³ Helvacı, 227; Baygın, 151.

ye yapılmasını istemiyorlarsa, teminat göstererek, reddin iptaline engel olabilirler¹³⁴. Mirasın reddi dolayısıyla, diğer mirasçılarının paylarındaki artış, davacı alacaklının alacak miktarından fazla ise ekonomik bir kayıpları da olmaz¹³⁵.

Doktrindeki bir başka görüşe göre ise¹³⁶, resmi tasfiyenin terekenin bütünü üzerinde yapılması, Kanunun sistematığına uygun olsa da, uygulama bakımından sakıncaları ve tehlikeleri vardır. Diğer mirasçılarının, resmi tasfiye istemedikleri halde, onların iradesi dışında resmi tasfiyeye gidilmesi, halinde tereke içerisinde bu mirasçılarının önem verdikleri mallar varsa, bu kişilerin zararına olabileceği belirtilmektedir. Bu görüşe göre, mirası reddeden mirasçının alacaklarını korunmak isterken, diğer mirasçılarının zarar görmelerini engellemek gerekir. Bu sebeple resmi tasfiye, sadece reddi iptal edilmiş olan mirasçının payı üzerinde yapılmalıdır¹³⁷. Bu durumda, reddeden mirasçının yerine kayyım atanabilir¹³⁸.

Kanaatimizce de, resmî tasfiye bütün tereke için geçerlidir. Kanun metninde açıkça mirasın resmî tasfiye edileceği belirtilmiştir. Reddeden mirasçı ve diğer mirasçılar arasında bir ayırım yapılmamıştır. Resmî tasfiyenin bir bütün halinde gerçekleştirilmesi gerekir. Zira mirasın reddinden sonra, diğer mirasçılar mirası paylaşmış olabilirler. Bu durumda, reddeden mirasçının payının belirlenmesi güçlük oluşturur¹³⁹. Sadece reddeden mirasçının ayrılarak, bunun resmî tasfiyesinin nasıl yapılacağı belirsizdir. Bütün tereke tasfiyeye konu edilerek, mirasçı reddetmemiş gibi paylar belirlenir ve reddeden mirasçının payına denk gelen değerlerden alacaklılar tatmin edilir. Daha sonra artan bir değer olursa, zaten diğer mirasçılara verilecektir. Ancak diğer mirasçılar, iradeleri dışında resmî tasfiyeye tabi olacaklarından, onların da menfaatlerinin korunması için bazı tedbirler alınmalıdır. Özellikle tereke içerisinde bir işletme varsa, bu işletmede reddeden mirasçının payı olabileceğinden, bu süreçte işletme için kayyım atanabilir (TMK md. 427 b. 3). Terekede mirasçılar için önem arzeden taşınır veya taşınmazlar varsa, bu süreçte diğer mirasçılarının bunları kullanmasına izin verilebilir. Bununla birlikte, diğer mirasçılar resmî tasfiye dolayısıyla zarara

¹³⁴ Helvacı, 227; Baygın, 151.

¹³⁵ Baygın, 151.

¹³⁶ İmre/Erman, 376; İnan/Ertaş/Albaş, 521.

¹³⁷ İnan/Ertaş/Albaş, 521; Şener, 118; Günay, Alacaklıların Korunması, 221; İmre/Erman, 376.

¹³⁸ İmre/Erman, 376.

¹³⁹ Hoşlan, 333.

uğrarlarsa, reddeden mirasçıdan tazminat talep edebilirler. Zira mirasçı, alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla, yani haklı olmayan ve kendisine menfaat sağlayan bir amaç için mirası reddetmiştir. Reddeden mirasçının hukukun izin vermediği bir hareketinden dolayı, diğer mirasçılar resmi tasfiyeye katılmak zorunda kalmışlardır.

Resmi tasfiye mirasın reddinin iptalinin zorunlu bir sonucudur. TMK'nın 617. maddesine göre resmi tasfiyeye, davacıların talebi ile değil hâkim tarafından re'sen karar verilir. Bu sebeple mirasın resmi tasfiyesini düzenleyen TMK'nın 632. maddesinde yer alan, mirasçılardan birinin mirası kabul etmesinin resmi tasfiyeye engel olmasına ilişkin hüküm burada uygulanmaz¹⁴⁰. Başka bir ifade ile mirasın reddinin iptaline karar verildiğinde, mirasçılardan birinin mirası kabul etmesi resmî tasfiyeye engel olmaz. TMK'nın 632. ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan resmî tasfiye, taleple gerçekleştirilir. Oysa reddin iptali sonucu yapılacak resmî tasfiye, iptalin kaçınılmaz ve zorunlu sonucudur¹⁴¹.

Mirasın reddinden yararlanan mirasçıların, kendilerine düşen payı aralarında paylaşmış olmaları, reddin iptaline engel değildir. Reddin iptaline karar verilirse, reddeden yararlanan mirasçılar, resmî tasfiye dolayısıyla edinmiş oldukları payları iade etmeleri gerekir¹⁴².

b. Resmî Tasfiyenin Tamamlanması

Resmi tasfiye sonucunda, mirası reddeden mirasçının payına isabet eden malvarlığı değeri ile önce iptal davasını açan alacaklılara, sonra diğer alacaklılara ve en son olarak da reddeden yararlanan mirasçılara ödeme yapılır (TMK md. 617 f. III). Ancak her şeyden önce resmi tasfiye halinde, mirasbırakanın alacaklıları ve vasiyet alacaklısı tatmin edilmelidir¹⁴³.

Kanun hükmünde de açıkça ifade edildiği üzere, resmi tasfiye sonucunda reddeden mirasçının payına düşen değerlerle öncelikle iptal davasını açan alacaklıya veya alacaklılara ödeme yapılır. Birden fazla alacaklı dava açtığı anda, reddeden mirasçının payına düşen değer, alacakların tamamını tatmin ederse

¹⁴⁰ Serozan/Engin, 583; Helvacı, 229.

¹⁴¹ Helvacı, 229.

¹⁴² Baygın, 140.

¹⁴³ Baygın, 152; Helvacı, 230.

herhangi bir sorun yoktur. Ancak söz konusu değer, davacıların alacak miktarının tamamını karşılayacak miktarda değilse, bu alacaklılara, alacakları oranında ödeme yapılır.

Kanun koyucu, alacağın niteliğine bakmaksızın, dava açmış olan alacaklılara imtiyaz tanımıştır. İptal davasının risklerini ve olumsuzluklarını üstlenen, bu konuda alacağın korumak adına mücadele eden alacaklının, alacağı için girişimde bulunmayan alacaklılarla aynı statüde bulunması uygun görülmemiştir¹⁴⁴.

Reddeden mirasçı iflas emiş olmasından dolayı, iptal davası iflas idaresi tarafından açılmışsa, reddeden mirasçının payına isabet eden değerler, iflas masasına dâhil olur. Bu sebeple söz konusu değerlerden elde edilen bedeller, kanaatimizce İcra İflas Kanunu hükümlerine göre sıra cetveline göre dağıtılır (İİK md. 250). Zira reddin iptali halinde elde edilecek değerlerle ilgili iflas hukuku açısından özel bir düzenleme yoktur. Davayı iflas idaresi açmıştır ve reddeden mirasçının payına düşen malvarlığı, iflas eden mirasçının diğer malları gibi iflas masasına girer. Dolayısıyla iflas masasından, iflas hukuku hükümlerine göre nasıl dağıtım yapılacaksa, reddin iptali sonucunda elde edilen değerler öyle dağıtılmalıdır. Ancak doktrinde bir görüşe göre¹⁴⁵, elde edilen bedel iflas alacaklıları arasında, alacakları oranında paylaşılır. Bununla birlikte İİK'nın 245. maddesi gereği, iptal davası açma hakkı alacaklılara devredilmişse, bu davayı takip eden alacaklılar öncelikle tatmin edilmeli, geriye para artarsa iflas masasına dâhil edilmelidir¹⁴⁶.

Mirası reddeden mirasçının diğer alacaklılarından kasıt, bütün alacaklılar değildir. Mirasın reddinden önce alacakları doğmuş, ancak reddin iptali için dava açmamış olan ve reddin zarar verdiği alacaklılar, *diğer alacaklılardır*. Diğer alacaklılara ödeme yapılabilmesi için, resmî tasfiyeyi yapan sulh mahkemesi tarafından alacakları kabul edilmiş olmalıdır. Davacı alacaklılar tatmin edildikten sonra geriye kalan değer, diğer alacaklıların alacağını karşılamaya yetmezse, bu kişilere alacakları oranında ödeme yapılır.

¹⁴⁴ Baygın, 152.

¹⁴⁵ Baygın, 162.

¹⁴⁶ Baygın, 152.

Davacılar ve diğer alacaklılar tatmin edildikten sonra arta kalan değerler, reddeden yararlanacak mirasçılara verilir¹⁴⁷. Ret iptal edilmiş olsa dahi, ret beyanı geri alınamayacağından, arta kalan değer üzerinde reddeden mirasçı hak sahibi olamaz. Buna göre mirasçı kendisinden sonra gelen mirasçılar yararına reddetmişse, artan değer bu mirasçıların olur¹⁴⁸. Ancak mirasçı kendisinden sonra gelen mirasçıların yararına reddetmemişse, arta kalan değer, ret dolayısıyla mirasçı olan veya miras payında artış gerçekleşen mirasçılara verilir¹⁴⁹. Mesele, (M) vefat ettiğinde çocukları (A), (B), (C) ve (B)'nin altsoyu (F) ve (G) hayattadır. (B) mirası alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddetmesi sebebiyle ret iptal edilmemiş olsaydı, B'nin miras payı (F) ve (G)'ye ait olurdu. Bundan dolayı alacaklılar tatmin edildikten sonra arta kalan değer, (F) ve (G)'ye verilmelidir. Aynı misalde, (B)'nin altsoyu olmasaydı, ret iptal edilmemiş olsaydı, (B)'nin miras payı (A) ve (C)'ye geçeceğinden miras payları artardı. Bu sebeple ret iptal edildiğinde, arta kalan değer (A) ve (C)'ye eşit olarak paylaşılır¹⁵⁰.

C. Mirasın Reddinin Hükümsüz Olması

Mirasın reddi geçerli şekilde yapılmamışsa veya TMK'nın 610. maddesinin II. fıkrasında belirtilen haller dolayısıyla ret hakkı düşmüş olmasına rağmen, yine miras reddedilmişse, reddin iptali değil, hükümsüzlüğünün tespiti söz konusu olur¹⁵¹. Zira bu hallerde, iptale konu olacak geçerli bir ret beyanı bulunmamaktadır. Özellikle ret beyanı, üç aylık hak düşürücü süre geçtikten sonra yöneltilmişse veya bir kayda ya da şarta bağlanmışsa geçerli sonuç doğurmaz. Dolayısıyla iptal davasına konu olacak bir hukukî işlemde bulunmamaktadır. Bu durumda reddin iptali değil, hükümsüzlüğünün tespit edilmesi yeterlidir¹⁵².

TMK'nın 610. maddesinin II. fıkrasına göre, mirasçı, ret süresi içerisinde mirasçı olarak tereke işlerine karışır, terekenin olağan yönetim işlemlerinden olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yaparsa mirası ret hakkı düşer. Bununla birlikte, aynı hükme göre,

¹⁴⁷ Helvacı, 231; Baygın, 153.

¹⁴⁸ Helvacı, 231; Baygın, 153.

¹⁴⁹ Helvacı, 231; Baygın, 153.

¹⁵⁰ Baygın, 153.

¹⁵¹ Baygın, 133.

¹⁵² Helvacı, 106; Baygın, 133.

mirasçı ret süresi dolmadan tereke mallarını gizler veya kendisine mal ederse, mirası reddedemez. Kanun koyucu bu gibi davranışlarda bulunmayı, mirasın örtülü kabulü olarak değerlendirmiş ve mirasçının ret hakkının düşeceğini kabul etmiştir¹⁵³. Yine bu gibi davranışlar özellikle tereke alacaklılarına karşı mirasın kabul edildiği yönünde izlenim oluşturacağından, daha sonra mirasçının mirası reddetmesi çelişkili bir davranış olacaktır. Bu durum dürüstlük kuralına aykırı olacağı gibi hakkın kötüye kullanılmasının özel bir durumudur¹⁵⁴. Mirasçının zamanasını veya hak düşürücü sürelerin dolmasına engel olmak için dava açması veya icra takibi yapması, ret hakkını düşürmeyeceği TMK'nın 610. maddesinin III. fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Bu hükme göre terekenin korunması için yapılması gereken işleri yapmak, tereke işlerine karışma olarak değerlendirilmez. Buradaki amaç, mirasçının terekeyi korumak için, yapılması gereken işlemleri yapmasından kaçınmalarını engellemektir¹⁵⁵. TMK'nın 610. maddesinin II. fıkrası gereği, ret hakkı düşerse, reddin iptali söz konusu olmaz. Yukarıda belirttiğimiz üzere bu gibi durumlarda, iptale konu olacak geçerli bir ret beyanı bulunmamaktadır. Açılacak davada, reddin hükümsüzlüğün tespiti kararı talep edilmelidir¹⁵⁶.

Reddin hükümsüzlüğünün tespitine ilişkin dava, iptal davası olmadığı için TMK'nın 617. maddesinde öngörülen altı aylık süreye tabi değildir. Reddin iptali davasında, resmî tasfiyeye karar verilmesine rağmen, reddin hükümsüzlüğünün tespiti, TMK'nın 617. maddesine tabi olmadığı için resmi tasfiyeye karar verilemez¹⁵⁷. Söz konusu davada reddin hükümsüz olduğu tespit edilirse, ret beyanında bulunan mirasçının mirasçılık sıfatı kesinleşir. Alacaklılar, bu durumda geçersiz ret beyanında bulunan mirasçının miras payına ve şahsi malvarlığına başvurabilirler. Reddin iptali davasını sadece reddeden mirasçının alacaklıları veya iflas idaresi açabilirken, reddin hükümsüzlüğünün tespiti menfaati olan herkes özellikle mirasbırakanın alacaklıları tarafından da talep edilebilir¹⁵⁸.

¹⁵³ Dural/Öz, 415; Eren/Yücer Aktürk, 510; Antalya, 437.

¹⁵⁴ Eren/Yücer Aktürk, 511.

¹⁵⁵ Dural/Öz, 417; Eren/Yücer Aktürk, 513.

¹⁵⁶ Baygın, 133.

¹⁵⁷ Baygın, 133.

¹⁵⁸ Baygın, 133.

Ret beyanı geçersiz olduğu için, hükümsüzlüğünün tespiti talebi bir süreye tabi değildir¹⁵⁹.

Reddin hükümsüzlüğünün tespitine karar verilmesi için, TMK'nın 617. maddesindeki şartların gerçekleşmiş olması gerekmez. Buna göre, mirasçının malvarlığı borcunu karşılamaya yetiyor olsa dahi ve mirasçının alacaklılarına zarar verme amacı olmasa dahi hükümsüzlüğün tespiti istenebilir. Kanaatimizce teminat gösterilse dahi reddin hükümsüzlüğünün tespiti kararı verilmelidir. Zira ret hakkı düşmüş olduğundan, ret beyanı hukukî sonuç doğurmaz. Hükümsüz olan ret beyanının teminat gösterilerek, geçerli hale getirilmesi mümkün değildir.

Reddin hükümsüzlüğünü talep eden kişi, reddin süresinde yapılmadığını veya beyanın geçersiz olduğunu ispat etmelidir. Bununla birlikte, şayet ret hakkının düşmesi sebebiyle reddin hükümsüzlüğünün tespiti isteniyorsa davacı, mirasçının, ret süresi içerisinde mirasçı olarak tereke işlerine karıştığını, terekenin olağan yönetim işlemlerinden olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi gerekli olanın dışında işler yaptığını, mirasçının rest süresi dolmadan tereke mallarını gizlediğini veya kendisine mal ettiğini ispat etmesi gerekir.

Mirasçı ret beyanını, sulh hukuk mahkemesine yönelttiğinde, mahkemenin görevi irade açıklamasını tespit ve tescil etmektir. Doktrinindeki bir görüşe¹⁶⁰, hâkimin ret beyanını süresinde yapılıp yapılmadığı veya beyanda bulunan kişinin gerçekte mirasçı olup olmadığı araştırma yetkisi yoktur. Yargıtay göre ise¹⁶¹, hâkim ret beyanın zamanında yapılıp yapılmadığını ve ret beyanında bulunan kişinin mirasçılık sıfatına sahip olup olmadığını inceledikten sonra ret beyanının tesciline karar verebilir. Kanaatimizce mirasın reddi için öngörülen üç aylık süre, hak düşürücü süre olduğu için, hâkim bu konuda inceleme yaptıktan sonra ret beyanını tescil etmelidir. Ancak ret beyanında bulunan kişinin mirasçılık sıfatını taşıyıp taşımadığını araştırmasına gerek yoktur. Zira ret beyanında bulunan, mirasçı sıfatına sahip değilse, zaten beyanın da hukuki bir sonucu yoktur. Mirasçı sıfatına sahipse de, çözülmesi gereken bir uyuşmazlık yoktur. Hâkim ret beyanının süresinde yapılmadığını tespit edip reddi tescil etmezse, ret süresinde yapılmadığından, ortada geçerli bir ret olmadığı için,

¹⁵⁹ Helvacı, 106; Baygın, 133.

¹⁶⁰ Kocayusufpaşaoğlu, 608; Helvacı, 103-104.

¹⁶¹ Y. 2. HD., T. 28.04.1972, E. 1972/1872, K. 1972/2667, Baygın, 134.

mirasçı reddetmiş olamayacağından reddin iptali ve hükümsüzlüğü gibi bir durum da söz konusu olmaz. Burada unutulmaması gereken, hâkim tescil yapmadığı için değil, ret beyanı süresinde yapılmadığı için hüküm ve sonuç doğurmaz. Hâkimin tespiti sadece ret beyanının süresinde yapılmadığına ilişkindir. Ancak hâkim süreyi dikkate alamadan reddi tescil etmiş, yani ret beyanının süresinde yapılmadığı tespiti yapılmamışsa, daha sonra açılacak dava ile beyanın süresinde yapılmadığı gerekçesi ile reddin hükümsüzlüğünün tespiti istenebilir.

Mirasçı mahkemeye ret beyanında bulunduğunda, alacaklılar bu süreçte müdahil olarak reddin şartlarının bulunmadığını veya mirasçının ret hakkını düşüğünü ileri süremezler¹⁶². Bu durumda mirasçılar, TMK'nın 610. maddesindeki hallerin söz konusu olduğunu ve mirasçının aslında örtülü olarak mirası kabul ettiğini, bu sebeple ret hakkının düşüğünü açacakları başka bir dava ile ileri sürebilirler. Bu davada, mirasçının mirası örtülü olarak kabul ettiğini ispat ederek ret hakkının düşüğünü, bu sebeple de reddin hükümsüz olduğunun tespitini talep edebilirler. Söz konusu dava, asliye hukuk mahkemesinde açılmalıdır¹⁶³. Çünkü sulh hukuk mahkemelerinin görev alanını düzenleyen HMK'nın 4. maddesinde reddin hükümsüzlüğünün tespitine ilişkin davadan söz edilmemiştir. HMK'nun 4. maddesinde sayılanlar dışındaki davalar asliye hukuk mahkemesinde görüleceğinden, bu davada görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.

IV. SONUÇ

Mirasbırakan öldüğünde, onun malvarlığı küllî halefiyet ilkesi gereği mirasçılara geçer. Ancak mirasçılar; TMK'nın 605. maddesi gereği mirası reddedebilirler. Mirasın reddi, geçmişe etkili sonuç doğurur. Ret ile birlikte mirasçının mirasçılık sıfatı sona erer. Bu sebeple mirasçı, terekedeki haklara ve mallara sahip olamayacağı gibi mirasbırakanın borçlarından da sorumlu olmaz.

Mirasçının mirası reddetmesinin çeşitli sebepleri vardır. Mirasçı, terekenin borçlarının fazla olması sebebiyle mirası reddedebileceği gibi, mirasbırakan ile arasındaki kötü ilişkiden dolayı da mirası reddedebilir. Bununla birlikte mirasçı kötü niyetli olarak, alacaklılarının, kendisine düşecek miras payından

¹⁶² Baygın, 134.

¹⁶³ Baygın, 135.

mahrum kalmaları amacıyla da mirası reddedebilir. Hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olacak bu durumdan, mirasçının alacaklılarının korunması için TMK'nın 617. maddesinde mirasçının alacaklılarına ve iflas idaresine mirasın reddinin iptalini dava etme hakkı tanınmıştır. Bu hükme göre, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.

Reddin iptali davası mirasbırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde açılır. Mirasın reddi davası mirası ret tarihinden itibaren altı ay içinde açılmalıdır. Bu süre hak düşürücü süredir. Bu sürenin ret tarihinden itibaren başlaması yerinde değildir. Çünkü alacaklının, borçlu mirasçıya miras kaldığını ve mirası reddettiğini bu kadar kısa sürede öğrenmesi mümkün olmayabilir. Bu sebeple süre ya öğrenmeden itibaren başlamalı ya da daha uzun bir süre belirlenmelidir. Mirasın reddinin iptali davası mirasçının alacaklıları ve iflas idaresi tarafından açılabilir. Mirası reddeden mirasçıdan başka mirasçılar varsa dava hem reddeden mirasçıya hem de diğer mirasçılara karşı açılmalıdır. Davacıların malvarlığı borcunu karşılamaya yetmeyen mirasçının alacaklılarına zarar verme amacı ile mirası reddetmiş olduğunu ispat etmeleri gerekir. Mirasın reddinin iptaline karar verildiğinde, tereke resmen tasfiye edilir. Resmî tasfiyesi için, ayrıca bir talebe gerek yoktur. Reddin iptalinin zorunlu sonucu olarak hâkim re'sen resmî tasfiyeye karar vermelidir. Resmi tasfiye, bütün tereke için yapılmalıdır. Tasfiye süresinde öncelikle tereke borçları ödenmelidir. Geriye kalan değerlerden önce dava açan alacaklılara, daha sonra diğer alacaklılara ödeme yapılmalıdır. Geriye bir değer kalırsa, reddin yararlanan mirasçılara verilmelidir.

Mirasın reddi geçerli şekilde yapılmamışsa veya TMK'nın 610. maddesinin II. fıkrasında belirtilen haller dolayısıyla ret hakkı düşmesine rağmen, miras reddedilmişse, reddin iptali değil, hükümsüzlüğüne karar verilmesi talep edilir. Reddin hükümsüzlüğünün tespiti, iptal davası niteliğinde olmadığı için TMK'nın 617. maddesinde öngörülen altı aylık süreye tabi değildir. Reddin hükümsüzlüğünün tespiti, TMK'nın 617. maddesine tabi olmadığı için resmi tasfiyeye karar verilemez. Alacaklılar, bu durumda geçersiz ret beyanında bulunan mirasçının miras payına ve şahsi malvarlığına başvurabilirler. Reddin iptali davasını sadece reddeden mirasçının alacaklıları veya iflas idaresi açabilirken, reddin hükümsüzlüğünün tespiti menfaati olan herkes, özellikle mirasbırakanın

alacaklıları tarafından talep edilebilir. Reddin hükümsüzlüğünün tespitine karar verilmesi için, TMK'nın 617. maddesindeki şartların gerçekleşmiş olması da gerekmez.

KAYNAKÇA

Antalya, Gökhan; Miras Hukuku C. III, 4. Baskı, Ankara 2019.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel; İcra ve İflas Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019. (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra ve İflas Hukuku,)

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel; Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019. (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Medeni Usul Hukuku)

Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin; İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2019.

Baygın, Cem; Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Ankara 2005.

Doğan, Murat; Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisi Kısıtlamasının Şerhi, Ankara 2004.

Dural, Mustafa/Öz, Turgut; Türk Özel Hukuku, Miras Hukuku, C. IV, 13. Baskı, İstanbul 2019.

Eren, Fikret/Yücer Aktürk, İpek; Türk Miras Hukuku, Ankara 2019.

Günay, Erhan; Mirasçılarının Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması, Ankara 2019. (Günay, Alacaklıların Korunması)

Günay, Erhan; Mirasın Reddi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 112, 2015, s. 45-55. (Günay, Mirasın Reddi)

Helvacı, İlhan; Mirasın Reddi, 2. Baskı, İstanbul 2014.

Hoşlan, Osman; Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı, Yargıtay Dergisi, C. 18, S. 3, 1992, s. 318-335.

İmre, Zahit/Erman, Hasan; Miras Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2015.

İnan, Ali Naim/Ertay, Şeref/Albaş, Hakan, Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara 2019.

İşgüzar, Hasan/Demir, Mehmet/Yılmaz, Süleyman; Miras Hukuku, Ankara 2019.

Kazancı Tuncer, İdil/Öcal Apaydın, Bahar; Mirasçılarının Alacaklılarını Korumaya Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, C. 2, 2015, s. 775-807.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip; Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1987.

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe; Eşya Hukuku, 19. Baskı, İstanbul 2016.

Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2019.

Serozan, Rona/Engin, Baki İlkey; Miras Hukuku, 4. Bası, Ankara 2014.

Şener, Esat; Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Yargıtay Dergisi, C. 3, S. 1, 1977, s. 115-134.

Ünal, Mehmet/Başpınar, Veysel; Şekli Eşya Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2017.

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altıp, Atilla; Tekinay Eşya Hukuku, C. I, 5. Bası, İstanbul 1989.